

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL
Eesti Meremajanduse keskus

Kristina Liiv

**ERALASTEIAIA LOOMINE KURESSAARDE
TURUSITUATSIOONI ARVESTADES**

Lõputöö

Juhendaja: Sirje Pree, MSc

Kuressaare 2020

Olen koostanud töö iseseisvalt.

Töö koostamisel kasutatud kõikidele teiste autorite töödele, olulistele seisukohtadele ja andmetele on viidatud.

Kristina Liiv

.....

(allkiri, kuupäev)

Üliõpilase kood: 178289SDVR

Üliõpilase e-posti aadress: kristina.liiv.001@gmail.com

Juhendaja: Sirje Pree, MSc

Töö vastab kehtivatele nõuetele

.....

(allkiri, kuupäev)

Kaitsmiskomisjoni esimees: PhD, Jana Raadik Cottrell

Lubatud kaitsmisele

.....

(ametikoht, nimi, allkiri, kuupäev)

ANNOTATSIOON

Käesoleva töö eesmärgiks on välja selgitada eralasteaia käivitamise võimalused, lähtudes lastevanemate ja lasteaednike ootustest ja valmisolekust. Kuigi ükski seadus ei kohusta vanemat oma last lasteaeda panema, on alushariduse omandamisest Eestis saanud ühiskondlik tava. Diplomitöös antakse ülevaade alushariduse olemusest ning sellest kui teenusest ja erinevatest alternatiivpedagoogilistest lähenemistest eeldusel, et lapsevanemad soovivad praegusest erinevat teenuse vormi näiteks alternatiivpedagoogika näol.

Autor kasutas informatsiooni kogumiseks kvantitatiivse uurimismeetodina ankeedi vormis küsimustikke, mille koostas eraldi lapsevanematele ja lasteaiaõpetajatele. Uuriti lapsevanemate eelistusi lasteaia valimisel, õppe- ja kasvatustegevuste korralduses, lasteaiaõpetajate eelistusi õppe- ja kasvatustegevustes ning ettevalmistust erinevatel alternatiivpedagoogilistel suundadel. Uuringust selgus, et lapsevanemad peavad lasteaia valimisel oluliseks kaugust kodust ning maja sisekliimat, mille üks olulisi tegureid on kogenud töötajad. Eelistatakse alternatiivsetele meetoditele omaseid õpetamisstiile, kuigi otseselt alternatiivpedagoogika viljelemine nende jaoks olulist rolli ei mängi. Õpetajate ettevalmistus erinevatel suundadel on hea – on arvestatav hulk koolitusi läbinud pedagooge ning nende eelistused õpetamisstiili osas kattusid paljuski lapsevanemate eelistustega.

Lõputöö on kirjutatud eesti keeles ning sisaldab teksti 27 leheküljel, 2 suurt peatükki, 17 joonist, 4 tabelit.

ABSTRACT

The aim of this paper is to find out the possibilities of starting a private kindergarten, based on the expectations and readiness of parents and kindergarten teachers. Although no law obligates a parent to put their child in kindergarten, acquiring pre-primary education has become a common social practice in Estonia. The thesis provides an overview of the nature of pre-primary education and its use as a service and different alternative pedagogical approaches, provided that parents want a different form of service than available at present, for example in the form of alternative pedagogy.

For collecting information, the author of this paper used a quantitative research method and questionnaires which were prepared separately for parents, and kindergarten teachers. The preferences of parents and kindergarten teachers in learning and educational activities were studied; teachers' preparation in different alternative education trends were also studied.

The survey revealed that parents consider the distance from home, and the indoor climate of the rooms to be important when choosing a kindergarten. One of the most important factors which affects the decision, is experienced staff members. From teaching-styles, parents prefer alternative methods although the cultivation of alternative pedagogy does not play a significant role for them. The preparation of teachers in different fields is exceptional – there is a considerable number of educators who have completed the training, and their preferences in terms of teaching-style largely coincided with the preferences of parents.

The thesis is written in Estonian and contains text on 27 pages, 3 chapters, 15 figures, 4 tables.

SISUKORD

Annotatsioon	3
Abstract	4
Jooniste loetelu	6
Tabelite loetelu	7
Sissejuhatus	8
Mõisted.....	10
1. Alusharidus	11
1.1 Alusharidus kui teenus.....	11
1.2 Lasteaiateenuse hetkeseis ja tuleviku vajadus	12
1.3 Erinevad pedagoogilised suunad alushariduses	17
2. Uuringu eesmärk, meetod, valim	22
2.1 Eesmärk ja meetod	22
2.2 Valimi kirjeldus.....	23
3. Uuringu tulemused.....	26
3.1 Millised on lastevanemate ootused lasteaiale.....	26
3.2 Saaremaal elavate ja töötavate lasteaednike valmisolek soovitud teenuse pakkumiseks	31
Järeldused ja arutelu	36
Kokkuvõte	38
Kasutatud kirjandus.....	40
Lisa 1. Alternatiivpedagoogikate lühiülevaade	43
Lisa 2. Küsimustik lapsevanematele	45
Lisa 3. Küsimustik lasteaiaõpetajatele	49

JOONISTE LOETELU

Joonis 1. Vastajate laste arv	24
Joonis 2. Vastajate vanuseline koosseis	24
Joonis 3. Vastajate jaotuvus seotuse järgi lasteaiaiga	25
Joonis 4. Vastanute jaotuvus hariduslikult	25
Joonis 5. Olulised tegurid lasteaia valikul.....	26
Joonis 6. Lasteaia valikut mõjutavad tegurid erinevate laste arvuga peredes	27
Joonis 7. Lasteaia valikut mõjutavad tegurid sõltuvalt sissetulekust	28
Joonis 8. Mil määral nõustute väitega (lapsevanemad).....	29
Joonis 9. Hoiakud lasteaiaõpetajate tegevusele sõltuvalt laste arvust peres	29
Joonis 10. Ootus lasteaiaõpetaja tegevusele erineva kogemuse puhul.....	30
Joonis 11. Ideaalse lasteaia tunnused	31
Joonis 12. Mil määral nõustute väitega (õpetajad).....	31
Joonis 13. Nõustumine väidetega vanuseliselt	32
Joonis 14. Nõustumine väidetega, arvestades töökogemust	33
Joonis 15. Teadlikkus erinevatest alternatiivpedagoogika suundadest	34
Joonis 16. Valmisolek alternatiivpedagoogika rakendamiseks lasteaiaist	34
Joonis 17. Lapsevanemate ja õpetajate erinevused tunnuste hindamisel	35

TABELITE LOETELU

Tabel 1. Lapsest lähtumine alushariduse muutumise mudeli abil.....	14
Tabel 2. Saare maakonna koolieelsete lasteasutuste täituvus vanuserühma järgi aastatel 2014–2018.....	15
Tabel 3. Sündimus Saaremaa valla keskustes aastatel 2016–2019 november	16
Tabel 4. Erinevad pedagoogilised suunad alushariduses	19

SISSEJUHATUS

Alushariduse roll Eesti üldisel haridusmaastikul on alati väga tähtsal kohal olnud. Lapse lasteaia käimine valmistab ta ette kooliks nii akadeemiliselt kui ka sotsiaalselt, mistõttu paneb lasteaed tugeva aluse kõikidele arenguvaldkondadele ja ka edasisele arengule. Kvaliteetne alusharidus toetab lapse arengut ning edasist toimetulekut koolis. (Nugin ja Õun, 2017) Koolivalmidus tähendab, et laps on nii füüsiliselt, vaimselt kui ka sotsiaalselt valmis minema mänguliselt põhitegevuselt üle kõrgema taseme õpitegevusele (Uudelt ja Rikson, 2010). See tähendab aju toetamist ja kaitsmist sellisel viisil, et see looks tugeva füüsilise aluse (Petersen, 2012, viidatud Manigo, 2016).

Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (Koolieelse lasteasutuse seadus 1999) määratleb täpselt ära õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted ja eesmärgid ning millised on 6–7aastaste laste eeldatavad üldoskused ja arengu eeldatavad tulemused. Siiski on jäetud lasteaedadele vabadus valida ja ise otsustada, kuidas nende oskusteni jõutakse, eeldusel, et lähenetakse lapsekeskselt. Maire Tuule 2017. aastal valminud doktoritöös selgus aga, et lasteaiaõpetajad on küll teadlikud riikliku õppekava ettekirjutustest lapsekeskseks kasvatuseks, kuid teatav osa neist ei rakenda seda aga oma igapäevatoos. Täiskasvanust lähtuv kasvatus, mis on omane nõukogudeaegsele õppekavale, kus oli väga konkreetselt määratletud ära, mida ja kuidas tuleb teha, on see, mida teatav osa Tuule uuringus osalenud õpetajatest hindasid ning seda võib seostada ebakindlusega võtta vastutus oma tegevuste eest.

Et võimalusi alushariduse omandamiseks on mitmeid, on lapsevanematel võimalik valida lähtuvalt oma põhimõtetest endale sobivaim. Seda aga siiski pigem Mandri-Eestis kui Saaremaal. Saaremaal praegu tegutsevates lasteaedades on rakendatud Hea Alguse meetodit, mida kõige rohkem kasutab Kuressaare Pargi lasteaed, ning waldorf-pedagoogikat, millest võtab eeskujul eralasteaed Kõige Suurem Sõber, kuid mida ei saa siiski päris waldorf-lasteaiaks pidada.

Elussündide ja lasteaiaaeglaste laste arv Saaremaal ei kõnele sellest, et lasteaiaerial oleks suur nõudlus uue asutuse järele, sest kõik valla lasteaedadesse soovijad on enamasti koha saanud. Praegust turu seisukorda vaadates on näha, et lasteaedade rühmad töötavad täiel koormusel, st rühmas on 22 last, mistõttu individuaalse lähenemise tagamine on raskendatud ning nõuab õpetajatelt väga palju lisatööd. Eralasteaedadel on võimalus oma laste arvu rühmas määrata vastavalt oma äranägemisele ning seejuures võtta ka arvesse töötajate ja lastevanemate soove ning laste vajadusi. See on ka üks põhjuseid, miks võivad vanemad eelistada eraharidusasutust. Samuti saab otsuse tegemisel määravaks eelpool mainitud erinevate meetodikate kasutamine,

mis on lihtsam eralasteaias, ning ka nooremate kui 1,5aastaste laste lasteaeda panemine, mida munitsipaallasteaiad pakkuda ei suuda.

Töö eesmärgiks on välja selgitada eralasteaia käivitamise võimalused, lähtudes lastevanemate ja lasteaednike ootustest ja valmisolekust.

Selle põhjal püstitasin järgmised **uurimisküsimused**:

1. Millist lasteaeda (sisuliselt) Saaremaa piirkonna lapsevanem edaspidi ootab?
2. Kas lasteaednike hulgas on töötajaid, kelle jaoks rahulduspakkuv erialane töö vastab lapsevanema ootustele?

Uurimisküsimuste alaküsimused:

1. Kas on arvestatav hulk lapsevanemaid, kes ootavad praegusest erinevat teenuse vormi (nt alternatiivpedagoogika näol)?
2. Kas on lasteaiaõpetajaid, kes oleksid valmis pakkuma lastele ja peredele teistsugust alushariduse teenust.

Võtmesõnad: alusharidus, alternatiivpedagoogika, eralasteaed

MÕISTED

Alusharidus on teadmiste, oskuste, vilumuste ja käitumisnormide kogum, mis loob eeldused edukaks edasijõudmiseks igapäevaelus ja koolis. (Koolieelse lasteasutuse seadus 1999 § 2)

Innovatsiooniharidus on hariduslik sekkumine, mille eesmärgiks on last arendada ning aidata tal innovaatoriks kujuneda (Shavinina 2013, viidatud Nugin, Õun, 2017: 63).

Alternatiivpedagoogika on pedagoogiliste ideede ja praktiliste lahenduste kogum, mis oluliselt erineb ühiskonnas vastaval ajaperioodil ametlikult tunnustatud ja/või domineerivast pedagoogilisest mõtlemisest ning praktikast (Mikser, 2013, lk 23).

Kognitiivne ehk tunnetuslik areng on seotud maailma tunnetamise ja mõistmisega. Kognitsioon on vaimne tegevus – mõtlemine, arutlemine, analüüs, süntees, defineerimine ja atribuatsioon (omistamine), aga ka informatsiooni omandamine, organiseerimine, säilitamine ja taastamine, mis kvalitatiivselt erineb emotsionaalsetest ja psühhomotoorsetest protsessidest. (Kulderknup, 2009, lk 5)

Waldorfpedagoogika on Rudolf Steineri (1861–1925) välja töötatud õpetamis- ja kasvatusmeetod, mis põhineb antroposoofilisel inimeseõpetusel. Waldorfpedagoogika eesmärk on võimaldada lapse ainuomase individuaalsuse vaba avaldumist ja arengut. Seda toetab lapse ealisi iseärasusi arvestav õppekava, erinevate intellektuaalsete, loominguliste ja praktiliste ainete tasakaal õppetegevuses, õppetöö rütmiline liigendamine, lapse individuaalsete võimete ja arenguga arvestav õppe-kasvatustöö, õppeainete omavaheline lõimumine jpm. (Eesti Antroposoofiline Selts, kuupäev puudub)

Montessori pedagoogika on kasvatus- ja õpetusmeetod, mis käsitleb haridust eluks vajalike oskuste kogumina. Meetod põhineb lapse enda loomulikul arengul ja teadmisanul. Kõik tegevused on lapsest lähtuvad, eesmärgiks iseseisvumise toetamine ja arendamine. /.../ Montessori pedagoogika põhineb teorial, et laps ei sünni puhta lehena, vaid lapsele on sündides kaasa antud vastuvõtlik meel (absorbent mind), mille abil ta keskkonnast teadmisi ja infot ammutab. (Allikvee, 2018)

Reggio Emilia lähenemisviis alusharidusele näeb väikelapsi kui inimesi, kes tunnevad huvi oma maailma vastu ja kellel on võimas potentsiaal õppida kõigest, mis neid ümbritseb. Hariduslikud, psühholoogilised ja sotsioloogilised mõjud on olulised tegurid, mida tuleb laste mõistmisel ja õppimise stimuleerimisel arvestada. Reggio õpetajad tutvustavad ning suunavad mitmesugustele haridusvõimalustele, mis soodustavad eneseväljendust, suhtlemist, loogilist mõtlemist ja probleemide lahendamist, kuid jätavad seejuures valiku laste teha. (Stoudt)

1. ALUSHARIDUS

1.1 Alusharidus kui teenus

Alusharidust on erinevad autorid kirjeldanud/defineerinud erinevaid tahke rõhutades:

- *Haridus on protsess, mida iga inimene ise spontaanselt ellu viib. Haridus hangitakse ümbrust kogedes, mitte sõnu kuulates* (Lillard, 1988, viidatud Tammiste, 2014: 162).
- *Alusharidus on haridusseaduses määratletud kui teadmiste, oskuste, vilumuste ja käitumisnormide kogum, mis loob eeldused edukaks edasijõudmiseks igapäevaelus ja koolis. Lasteaiad (seaduses koolieelsed lasteasutused) on õppeasutused.* (Alusharidus, 2019)
- *Alusharidus on põhiharidusele eelnev haridus, mida tavaliselt mõistetakse haridusena, mis omandatakse väljaspool kodu koolieelses lasteasutuses või muus institutsioonis. Kuna Eestis ei ole alushariduse kohustust, siis on oluline osapool lapse alushariduse tagamisel ka lapsevanemal.* (Veisson ja Mikser 2013, viidatud Nugin, Õun 2017: 191).

Kaasajal peetakse lasteaeda kohaks, kus luuakse või on loodud tingimused selleks, et laps saaks end, oma ideid, võimeid ja oskusi proovile panna ning arendada, seda nimetatakse innovatsioonihariduseks (Shavinina, 2013, viidatud Nugin, Õun, 2017).

Kui uurida alushariduse eesmärke, siis ühelt poolt rõhutatakse inimese arengu toetamist ja teiselt poolt koostööd kodu ja lasteasutuse vahel:

- *Hariduse ülesanne on aidata lapsel kasvada loovaks ja mitmekülgseks isiksuseks, kes suudab ennast täisväärtuslikult teostada nii perekonnas, tööl kui ka avalikus elus. Lapsekeskne haridus eeldab õpikeskkonda, mis vastab lapse vanusele ning kus lapsel on turvaline ja hea olla.* (Ilves & Heinsar, 2013, lk 84)
- *Õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärk on lapse mitmekülgne ja järjepidev areng kodu ja lasteasutuse koostöös. Seega tuleb õppe- ja kasvatustegevuse korraldamisel lasteasutuses lähtuda lapse arenguvajadustest, tagades igale lapsele tema arengupotentsiaali maksimaalselt arvestav õpikeskkond.* (Nugin & Õun, 2017, lk 191)
Viimasel juhul on arengut käsitletud tervikliku protsessina.
- Kui lastehoiu peamiseks pakutava teenuse eesmärgiks on väikeste laste hooldamine, siis lasteaias tegeletakse lapse ettevalmistamisega kooliks.

Erinevate lasteasutuste (lastehoid, lasteaed, erilasteaed, lasteaed-põhikool) arvu mõjutab teenust vajavate perede ja seal kasvavate laste hulk. Lastega peredele on laste päevahoiu teenuse kättesaadavus oluline nii töö kui pereelu toimimiseks. (Varul, 2010)

Ühtlasi on arvukatest uuringutest selgunud, et eelõpetus (õppekava alusel toimuv õpe enne koolikohustuse algust) suurendab lapse võimalusi olla edukas ka koolis ning annab baasi toimetulekuks tänapäeva ühiskonnas.

Eesti laste päevahoiu selgeks tunnuseks on asjaolu, et tegemist ei ole ainult laste eest hoolitsemisega, vaid koolieelse õppeasutusega päris varasest vanusest peale. Seega on senine tendents üha rohkem võimaldada koolieelikutel käia lasteaias igati positiivne. (Ibid., 56)

California haridusosakonna (2008) andmetel pakub koolieelses lasteasutuses käimine kolme- ja nelja-aastastele lastele suuremat akadeemilist ja sotsiaalset edu kogu nende õppe- ja täiskasvanueas. 2008. aastal uuris USDOE (Preschool Curriculum Evaluation Research Consortium, 2008) samuti koolieelse õppekava mõju laste akadeemilistele ja sotsiaalemotsionaalsetele tulemustele lasteaias ning selle tulemused näitasid, et kõrgem hoolitsuse kvaliteet tagab edaspidi koolis kõrgemad akadeemilised saavutused. (Manigo, 2016)

Kõigil Eesti lastel on õigus saada kvaliteetset alusharidust ning kohalikel omavalitsustel on kohustus tagada kõigile 1,5- kuni 7aastastele oma teeninduspiirkonna lastele, kelle vanemad seda soovivad, võimaluse käia lasteaias. Alla 3aastasele lapsele võib lapsevanem taotleda kohalikult omavalitsuselt lasteaiaaega asemel lapsehoidu. (Alusharidus, 2019)

1.2 Lasteaia teenuse hetkeseis ja tuleviku vajadus

ÜRO lapse õiguste konventsiooniga liitunud riigid, nende seas Eesti, tunnustavad lapse õigust haridusele, puhkusele ja jõudeajale ning on kokku leppinud hulga põhimõtteid, kuidas seda tagada (Ilves & Heinsar, 2013, lk 84).

Tänapäeva Eesti alushariduse nurgakiviks on meie kultuurilooline jätkusuutlikkus, mis kajastub eestlaste kultuuriloos. Haritud eestlaste soov ja tahe väljendus eestlaste tahtes luua rahvuslik kool ja lasteaed. Eesti alushariduse juurte uurimine näitab, et lasteaedade tegevuskultuur on seotud rahvapedagoogikaga, mis tänapäevases alushariduses väljendub argipäevapedagoogika näol. Eesti alushariduse ajaloo uurimine näitab, et lasteaia tegevuskultuur on seotud Eestis toimunud ühiskondlike muutustega. (Kinos & Pukk, 2010, lk 11) Viimase kolmekümne aasta jooksul on nii lasteaedades kui ka koolides rakendatud erinevaid aktiivõppemeetodeid (Tammiste, 2014). Seda alates Eesti taasiseseisvumisest, kui kogu riigis toimusid suured muudatused, ka hariduses. Loodi nõukogude aja õppekavast palju

laiem ja vabam õppekava, mis andis õpetajatele loominguulise vabaduse ning lõi võimaluse hakata laialdasemalt kasutama ja õpetama erinevaid aktiivõppemeetodeid. Järgmine suurem etapp hariduses oli 2008. aastal, kui võeti vastu praeguse ni kehtiv koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava, mille muutmine on nüüd üle kümne aasta hiljem taas ette võetud.

Tiia Savason (Savason, 2008) on öelnud, et alusharidus on loovuse arendamise algus. Kerge on arendada neid andeid, mis on meile looduse poolt kaasa antud, raskem aga õpetada töötama sellega, mis on meile ette antud. Et aga nende raskustega toime tulla, tuleb endas arendada valmisolekut tegeleda probleemidega, olla paindlik ja originaalne. See kõik hakkab pihta lasteaias, kus õpetajate ülesanne on neile võimalikult palju teadmisi ja oskusi kaasa anda, lasta neil olla nemad ise. Veelgi olulisem – usaldada neid ja lasta neil eksida. Lasteaias käimine ei ole kohustuslik, aga valdav enamik (ligi 94%) 4–7aastastest lastest käib lasteaias. 81% 1,5–3aastastest lastest käib lasteaias (Alusharidus, 2019).

Keskne probleem tänapäeva hariduses on pinnapealne õppimine, mis on vähe seotud reaalse eluga ega anna lapsele eluks vajalikke kompetentsusi. Kahjuks pööratakse lasteasutustes lastevanemate survele sageli peatähelepanu lapse kognitiivsele arengule. Äärmiselt oluline on aga ka lapse emotsionaalne areng. Tervikliku ja tasakaalustatud arengu huvides tuleb kindlasti rohkem tähtsustada lapse isiksuse arengut, luua tingimused lapse isiksuse potentsiaali realiseerumiseks. (Kulderknup, 2009, lk 8)

Viimase kolmekümne aasta jooksul on tihedamalt tegeletud erinevate alternatiivpedagoogika suundadega, mille üheks peamiseks märksõnaks on lapsest lähtumine, mis omakorda rõhub lapse kui isiksuse ning tema emotsionaalsele arengule. Kulderknupi väide pinnapealsest õppimisest käib kaudselt siiski juba aegunud õpetamismeetodi kohta, milleks on täiskasvanust lähtumine.

Maire Tuul kaitses 2017. aastal oma doktoritöö, milles käsitles lasteaiasõpetajate arusaama õppekava osas ning andis hinnangu nende tegevusele lapsekeskse kasvatus kontekstis, mida näeb ette 2008. aastal jõustunud õppekava. Uuringust selgus, et õpetajad on üldiselt rahul sisse viidud muudatustega ning ka lähtuvad sellest, kuid doktoritöö raames läbi viidud vaatlemise käigus ei saanud õpetajate väited kinnitust. Täiskasvanust lähtuv kasvatus taandub tugevalt detailsetele ettekirjutatud tööjuhiste ja teatavale osale vastanutest sobis ka selline töötamisviis. (Himma, 2017)

Sharon Landesman Ramey jt leidsid 2011. aastal läbi viidud uuringus, et koolieelikute õpetajate ametialane areng on oluline selleks, et tagada klassiruumis kvaliteetne juhendamine ja toetada järjepidevalt laste edukust koolis nii akadeemiliselt kui ka käitumuslikult (Ramey jt 2011, viidatud Manigo, 2016).

Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava paragrahvid 3–5 määravad ära õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid ja läbiviimise põhimõtted ning õpikäsitluse, mis on koostatud lähtuvalt lapsekeskse kasvatuse printsiipidest.

Samm paranemise poole on oma õppekasvatustöös olla lapsekeskne, mida praeguseks rakendatakse väga paljudes lasteaedades ja kohati tuakse sisse ka lapsest lähtumist. Lapsest lähtumine on moodus, mida viljelevad kõik praegusel ajal populaarseks saanud erinevad pedagoogilised suunad, näiteks Waldorfpedagoogika, Reggio Emilia ja Montessori. Tabelis 1 on toodud välja kasvatusmeetodite erinevused vastavalt osapoolle, õpikäsitlusele või tööviisile.

Tabel 1. Lapsest lähtumine alushariduse muutumise mudeli abil (Tammiste, 2014, lk 183)

	TÄISKASVANUST LÄHTUMINE	LAPSEKESKSUS	LAPSEST LÄHTUMINE
ÕPIKÄSITLUS	Biheivioristlik	Konstruktivistlik	Humanistlik- kogemuslik
LAPSE- KÄSITLUS	Laps suunamise ja hoolitsuse objektina	Lapsepõlv on täiskasvanueluks valmistumine, laps on aktiivne ja sotsiaalne	Täiskasvanu ja laps on võrdsed tegutsejad, laps on aktiivne ja sotsiaalne, laps kodanikuna
TÄIS- KASVANU ROLL	Teabe vahendaja, ette kavandatud õppekava elluviija	Õppimise suunaja	Õppimise toetaja
LAPSE ROLL	Tegevuse objekt, passiivne kasutaja	Suunamisele alluv subjekt	Tegevuse subjekt, tegutseja, kelle huvid on esikohal
TÖÖVIISID	Aineti jagunevad õpihetked, õpetaja juhtimisel ja tema poolt esitatavad tööviisid, õppetunnid	Lasteaia traditsioonidest lähtuvad tööviisid, teematöö	Teema- ja projektitöö, sotsiaalse õppimise tööviisid, mäng põhitegevusena

Hetkel on Saaremaal vaid üks tegutsev lasteaed, mis peab end Waldorflasteaiaks, Eestis üldiselt on Eesti Vabade Waldorfkoolide ja -lasteaedade ühenduse kodulehe (Eesti Vabade Waldorfkoolide ja -lasteaedade ühendus, kuupäev puudub) andmetel 11 waldorflasteaeda. Ülejäänud 20 Saaremaal tegutsevat lasteaeda/lasteaed-põhikooli kasutavad üldõpet. Huvi waldorfpedagoogika vastu on olemas, sellest kõneleb ka Upale loodav laste päevahoid, mis hakkab tegutsema just waldorf-lastehoiuna.

Tabelist 2 on näha, et viimasel neljal aastal on koolieelsete lasteasutuste täituvus Saaremaal olnud languses (Tabel 2), kuid sündimus 2019. aastal novembri seisuga Saaremaa vallavalitsuse andmetel kasvutrendis juba kolmandat aastat järjest (Tabel 3).

Tabel 2. Saare maakonna koolieelsete lasteasutuste täituvus vanuserühma järgi aastatel 2014–2018 (Statistikaamet)

			Vaatlusperiood	2014	2015	2016	2017	2018
Maakond	Sugu	Vanus						
Saare maakond	Poisid ja tüdrukud	Kokku	1536	1598	1589	1527	1499	
		0	0	0	1	1	0	
		1	91	90	89	98	82	
		2	253	275	251	231	263	
		3	283	290	311	274	258	
		4	306	304	301	324	279	
		5	331	314	313	299	331	
		6	261	312	297	285	271	
		7	11	13	26	16	15	
	Poisid	Kokku	793	820	810	793	796	
		0	0	0	1	1	0	
		1	44	48	50	53	51	
		2	129	136	124	126	142	
		3	146	152	152	135	142	
		4	149	157	162	160	141	
		5	174	152	162	161	160	
		6	142	165	141	148	146	

		7	9	10	18	9	14
	Tüdrukud	Kokku	743	778	779	734	703
		0	0	0	0	0	0
		1	47	42	39	45	31
		2	124	139	127	105	121
		3	137	138	159	139	116
		4	157	147	139	164	138
		5	157	162	151	138	171
		6	119	147	156	136	125
		7	2	3	8	7	1

Tabel 3. Sündimus Saaremaa valla keskustes aastatel 2016–2019 november (Saaremaa Vallavalitsus)

Piirkond	2016	2017	2018	2019 (11k)	Piirkond	2016	2017	2018	2019 (11k)
Kihelkonna	5	8	6	4	Orissaare	11	16	12	7
Laimjala	0	6	5	6	Pihtla	10	12	15	16
Leisi	23	21	15	21	Põide	7	8	11	9
Kaarma	80*	35	55	54	Salme	13	10	12	9
Kärla		9	16	17	Torgu	2	1	1	5
Lümanda		9	6	4	Valjala	16	18	15	15
Mustjala	1	3	3	9	Kuressaare linn	105	134	136	141
	2016	2017	2018	2019 (11k)					

KOKKU	273	290	308	317
*Kogu Lääne-Saare kokku				

Lasteaedade täituvuse ja sündimuse vahele siiski võrdusmärki tõmmata ei saa. Küll aga annab see tabel aimu kõikidele praegustele ja ka tulevastele lasteaiapidajatele, milline on turu potentsiaalne suurus ning vastavalt sellele teha plaane tulevikuks. Näiteks 2019./2020. õppeaastaks laekus Saaremaa hariduse registrisse 284 lasteaiakoha taotlust (187 Kuressaarde ja 97 maapiirkonna lasteaedadesse), kusjuures valla hariduse registri kaudu ei taotleta lasteaiakohta eralasteaedadesse või -hoidudesse (Saaremaa vald). 2019. aasta sügisel saavad lasteaeda minna lapsed, kes on sündinud 2018. aasta märtsis või enne seda. Vaadates viimase nelja aasta sündimust Saaremaal, jääbki lasteaedade kohtade nõudlus laias laastus 300 ligi õppeaasta kohta. 2015. aastal läbi viidud alushariduse ja lapsehoiu uuringu põhjal (Themas, 2015) selgus, et Saare maakonnas oli lasteaiakohta taotlenud, kuid sellest ilma jäänud 2014./2015. õppeaastal viis last. 2015. aasta mais oli lasteaiakoha järjekorras 53 last, kellest 3-7aastaseid oli 13. Hetkel Saaremaa vald ei kogu infot selle kohta, kui suur on nende laste arv, kes on valla lasteaiakohast ilma jäämise tõttu sunnitud pöörduma eralasteaia poole või leidma muu lahenduse lapsehoiu organiseerimiseks.

1.3 Erinevad pedagoogilised suunad alushariduses

Eestis on viimase kolmekümne aasta jooksul aktiivsemalt tegeletud erinevate alternatiivpedagoogikate ja aktiivõppemeetodite rakendamisega haridusmaastikul (Tammiste, 2014). Tuntumad pedagoogilised suunad on Waldorf- ehk Steineri-pedagoogika, Montessori pedagoogika ning Reggio Emilia. Eesti vabade Waldorfkoolide ja -lasteaedade ühendusse kuulub hetkel 11 lasteaeda üle Eesti, kõige rohkem neist asub Tartus. Eesti Montessori Ühingu kodulehe andmetel tegutseb Eestis ametlikult kolm Montessori alusharidusasutust, mitteformaalset Montessori haridust pakuvad veel kolm maja. Reggio Emilia lähenemisele toetuvaid lasteaedu on Eestis vaid üks – Tartus tegutsev lasteaed Terake. Küll aga on suur hulk õpetajad erinevates lasteaedades üle Eesti, kes töötavad inspireeritult Reggio Emilia kasvatusfilosoofiast. *Uuenenud kasvatuspsühholoogiline mõtteviis, lapsepõlve sotsioloogia ja Reggio Emilia töökogemus moodustasid ühekoos aluse 1990. aastate lapsekeskse*

väikelapsepedagoogika eripära uuele määratlemisele. See määratlusprotsess tekitas uue mõiste – **lapsest lähtumine**. (Kinos & Pukk, 2010, lk 11) Üldtuntud alternatiivpedagoogikad, nagu montessori-, steiner, freinet-pedagoogika ja ka Reggio Emilia töökogemus on lähiajaloo peamised mõjutajad. Lapsest lähtuvas kasvatuses võib märgata mõjutusi mitmetest erinevatest reform- või alternatiivpedagoogikates, kuid ehk enim on see seotud siiski Reggio Emilia töökogemuse kasvatuspõhimõtetega (Pukk 2000, viidatud Kinosa & Pukk, 2010: 26). Lapsest lähtuvas alushariduses on lapsed aktiivsed osalejad kasvatus- ja õpetamisprotsessis, mille eesmärgid ja tegevused on paika pandud koos lastega, tuginedes nende huvidele ja vajadustele. See on demokraatia loomine ja õpetamine juba varases eas. (Lukk, Veisson, Ruus, Sarv 2008, viidatud Kinosa & Pukk). Lapsest lähtumine on laste kui võrdväärsete partneritega arvestamine ning õpikeskkond ei piirdu vaid lasteaiaga. See, mida ja kuidas õpitakse, toimub lapse ja täiskasvanu koostöona. (Kinos & Pukk, 2010)

Wallin on öelnud, et Reggio Emilia õpetajad tõrjuvad teadmiste siirdamist ja ülekandmist, sest teadmisi ei saa ühelt inimeselt (õpetajalt) teisele (õpilasele) üle kanda. Teadmised peavad õppija meeltes arenema ning need moodustavad teadmistehitise. (Wallin, 1990, viidatud Tammiste, 2014) See näitab omakorda, kuidas alternatiivpedagoogika rakendamine liigub suure sammu edasi pinnapealsest õppimisest ja õpetamisest. Õppimine ei ole juba ammu lihtsalt teooria kuulamine ning testide tegemine. See on uurimine, küsimine ja avastamine täiskasvanu toel.

Ingrid Madise kirjutab Montessori pedagoogikat tutvustavas raamatus, et kasvatus üks ülesandeid on tagada lapsele keskkond, kus ta saab oma sünnipärasest potentsiaali kõige paremini arendada. Kasvatuses tuleb lähtuda lapsest, tema tugevatest ja nõrkadest külgedest, mitte kasvatusprintsipiidest ja meetoditest. *Montessori pedagoogika tugineb lapse vaatlusele ja oskusele tema arengut teraselt tähele panna. Lapse erapooletult ja eelarvamusteta jälgimine on aga kunst, mida polegi nii lihtne omandada.* (Madise, 1992)

Kõikide eelpool nimetatud pedagoogiliste suundade ühisnimetajaks võiks pidada lapsest lähtumise – lapsel on roll kogu õppetöö vältel (alates planeerimisest kuni teema lõpetamiseni). Siiski on igal pedagoogikal omad eripärad nii lapse, vanema kui ka õpetaja seisukohalt, mis on välja toodud Tabelis 4.

Tabel 4. Erinevad pedagoogilised suunad alushariduses

	Montessori	Waldorf	Reggio Emilia
Lapse seisukohalt	<ul style="list-style-type: none"> • Rõhuda lapse sisemisele potentsiaalile ja võimele areneda vabaduse ja armastuse keskkonnas (Lillard, 1988, viidatud Tammiste 2014); • lapse enda loomulik areng ja teadmisjanu; sotsiaalsete oskuste omandamine; tegevused on lapsest lähtuvad; eesmärgiks iseseisvuse toetamine ja arendamine (Tammiste, 2014); • vabadus valida tegevus, vahendid ja otsustada ise selle kestus (Gustafsson, 1994, viidatud Tammiste, 2014). 	<ul style="list-style-type: none"> • Lapsel tuleb lasta areneda matkides, liigne sekkumine ja abistamine ei pruugi head teha (Carlgren, 1992); • protsessid, mille kaudu laps kõik olulise omandab, on juhitud sügavast tarkusest (ibid). 	<ul style="list-style-type: none"> □ <i>Tuua välja lapse anded ja toetada tema võimalusi üldiseks arenguks</i> (Teijonsalo, 1999, viidatud Tammiste, 2014:174); □ <i>lapsed õpivad kõikjalt ja kõigilt</i> (Lounassalo, 1998, viidatud Tammiste 2014: 175); □ lapsed on esikohal, neil on osa teema valikul ja tegevuse suunamisel, mille raames arvestatakse kõikide laste eripärasid. (Tammiste, 2014)
Lapsevanema seisukohalt	<ul style="list-style-type: none"> • Lapse kaasamine igapäevategevustesse (Eesti Montessori Ühing, kuupäev puudub); • turvaline kasvukeskkond, mis toetab lapse iseseisvat tegutsemist (ibid); • vältida lapse tegemistele vahele segamist ja tarbetut abi pakkumist (ibid); • toetada lapse aktiivsust ja julgustada maailma avastama (ibid). 	<ul style="list-style-type: none"> • Laps omandab kogu olulise enda jaoks läbi protsesside, mis on juhitud sügavast tarkusest. Nendesse protsessidesse ei tohi sekkuda (Carlgren, 1992); • lapsevanema ülesanne on olla kohal, et lapsel oleks, keda jälgendada (ibid); • julgustada ja toetada last olema loov, luues selleks piisavalt võimalusi (ibid); 	<ul style="list-style-type: none"> □ <i>Aitab last olukorras, kus laps ei suuda üksi edasi liikuda</i> (Tammiste, 2014, lk 190); □ partner, meeskonnakaaslane, toetaja (Tammiste, 2014).

		<ul style="list-style-type: none"> • <i>Kõige tähtsam on, et lastel ei oleks liiga palju asju ega eelkõige just mitte “valmis asju“ (Carlgren, 1992, lk 41)</i> 	
Õpetaja seisukohalt	<ul style="list-style-type: none"> • Laste tähelepanelik ja passiivne jälgimine (Tammiste, 2014); • hästi kavandatud ja organiseeritud, ilusa ja huvitava ümbruse loomine (ibid); • saatja, õppimise suunaja ja õpikeskkonna kujundamise eest vastutaja (ibid). 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Olla iga lapse ja klassi kui terviku õpi- ja arenguvajadusi arvestav kasvatuskunstnik (Eesti Vabade Waldorfkoolide ja -lasteaedade Ühendus, 2011, lk 12)</i> • iga tegevus on justkui etendus, kus õpetajal on roll juhtida või suunata grupitegevusi selliselt, et need hõlmaks akadeemilisust ja loovust selgesõnalise vaimsusega (Schwartz, 1996, viidatud Edwards, 2002); • didaktiline liider ja julgustaja, juhendab võimalikult vähe, kuid nii palju kui vaja ja on alati teadlik ruumis toimuvast (ibid). 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ <i>Õpetaja on suunaja ja abistaja rollis (Tammiste, 2014, lk 181);</i> ☐ <i>õppimine on kahepoolne ja vabatahtlik protsess (Edwards, Gandini, Forman, 1995, Rinaldi 1994, viidatud Tammiste, 2014);</i> ☐ <i>aitab last olukorras, kus laps ei suuda üksi edasi liikuda (Tammiste, 2014, lk 190);</i> ☐ <i>planeerib tööd dokumenteerimise abil nii, et saab toetada iga last individuaalselt (Tammiste, 2014)</i> ☐ <i>aitab last sotsiaalse võrgustiku loomise raskustes (Puurula, 1997, viidatud Tammiste, 2014);</i> ☐ <i>õpetab lapsi nägema erinevate sündmuste puhul sarnaseid ja erinevaid seisukohti (Wallin, 1996, viidatud Tammiste, 2014).</i>

Nii lapsevanema kui ka õpetaja roll lapse arengus on äärmiselt oluline, kuid kõik eelnevalt mainitud pedagoogika suunad leiavad, et sekkumine ei ole alati vajalik. Tuleb usaldada last ja tema instinkte, lasta tal küsida, uurida ja avastada.

Kõikide kolme eelnevalt tutvustatud meetodi ühiseks märksõnaks on individuaalsus ja seda mitte ainult lähenemise kontekstis, vaid ka selles, et lasta lapsel tegutseda omapäi ning sekkuda võimalikult vähe. Väikese inimese töö on mäng ja läbi mängu areneb nii lapse intellektuaalsus kui ka füüsis. Mängupõhine õppekava on üks õppekava liik, mis kasutab kogu lapse arengu hõlbustamiseks spontaanseid mängu, juhendatud mängu, suunatud mängu ja õpetajatele suunatud tegevusi (Hartley, Frank, & Goldenson 1952; Horn, et al, 2007; Macintyre, 2001, viidatud Powell, 2010). Läbi mängu õppimist toetab lisaks Waldorfi, Reggio Emilia ja Montessori pedagoogikale ka Hea Alguse metoodika, mis jõudis Eestisse 1994. aastal. Hea Alguse metoodika on lapsekeskne, peret toetav ja kaasav ning selle jätkusuutlikkuse on taganud hea tasemega koolitused (Tammiste, 2014). Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava rõhutab mängu olulisust kui kooliealise lapse põhitegevust ning lastel peab selle jaoks olema igapäevaselt aega ja võimalusi (Hakkarainen ja Bredikyte 2013, Nugin ja Õun 2017).

Mõned vanemad, ka õpetajad, mõistavad mängu olemust, mõned jällegi mitte, kuid kõike vajalikku, mida nõuab õppekava, saab õpetada läbi mängu (Bodrova & Leong, 2003a, Powell, 2010). Mõistmata mängu erinevaid faase, võib jääda ka arusaamatuks läbi mängu õppimine, mistõttu eelistatakse tavapäraselt akadeemilist õppimist, sest sellisel juhul on tulemused kohe näha ning tihtilugu on need ka mingis vormis jäädvustatud (tööleht, joonistus jne) (Almon, 2003; Bodrova & Leong, 2003a; Stegeline, 2005; Zigler & Bishop-Josef, 2006, viidatud Powell, 2010).

Mängides on laps pidevas arengus ning sellel on lapse arengus oluline roll. Mäng võib korruga arendada intellektuaalseid, tundeelulisi kui ka ühiskonnaga kohanemisega seonduvaid oskusi. Samuti on täheldatud erilist mõju laste kõne arengule. (Tuuling 2009; Bodrova ja Leong 2007, Christie jt 1997, Garvay 1990, viidatud Nugin ja Õun 2017)

2. UURINGU EESMÄRK, MEETOD, VALIM

2.1 Eesmärk ja meetod

Lõputöö uuringu eesmärk on välja selgitada lapsevanemate soove ja eelistusi lasteaedade ja sealsete töökorralduste kohta. Uuringuga sooviti leida vastus küsimustele: millised on lastevanemate ootused lasteaedadele; kas Saaremaal elavad ja töötavad lasteaednikud on valmis pakkuma alusharidust vastavalt lastevanemate ootustele, mis uuringus välja tulid.

Eesmärgi saavutamiseks püstitati järgmised uurimisküsimused, millele tuginedes järgnevas peatükis uuringu tulemuste abil vastused antakse:

1. Millised on lastevanemate ootused lasteaedadele, selleks uuritakse lapsevanemate ootusi lasteaia sisulise tegevuse suhtes ja võrreldakse neid alternatiivpedagoogiliste lähenemistega;
2. Kas Saaremaal elavad ja töötavad lasteaednikud on valmis pakkuma alusharidust vastavalt lapsevanemate ootustele, mis uuringus välja tulid, selleks võrreldakse lapsevanemate hinnangut erinevatele pedagoogilistele lähenemistele lasteaednike hinnanguga.

Andmete kogumiseks kasutati kvantitatiivse uurimismeetodina ankeedi vormis küsimustikke Google Docs keskkonnas. Ankeetküsitlused on välja toodud lisas (Lisa 2 ja Lisa 3). Autor koostas kaks eraldi küsimustikku – ühe praegustele ja endistele lasteaednikele ning teise potentsiaalsetele lasteaia teenust soovivatele lapsevanematele.

Küsimustikud viidi läbi vahemikus 30.03–17.04.2020.

Küsimustikud jagati lumepallimeetodit kasutades sotsiaalmeedia platvormil *Facebook* ning isiklikult lähenedes lasteaiaõpetajatele, saates küsimustikud neile e-kirjana.

Lapsevanematele mõeldud küsimustik sisaldas lisaks sissejuhatusele 14 küsimust objektiivsete tunnuste kohta (vastaja sugu, vanus, laste arv, haridustase, elukoht ja sissetulek) ning otseselt uurimisküsimustega seotud küsimusi (suletud ja avatud küsimused). Lasteaiaõpetajatele mõeldud küsimustik sisaldas lisaks sissejuhatusele 9 küsimust objektiivsete

tunnuste kohta (vastaja sugu, vanus ja haridustase) ning otseselt uurimisküsimustega seotud küsimusi (suletud ja avatud küsimused).

Käesoleva töö tulemuste kirjeldamiseks määras autor märgatava erinevuse piiriks 3,5 punkti ja olulise erinevuse piiriks 4 punkti 5-pallise skaala puhul.

Suletud küsimustena kasutati nii binaarseid (jah/ei valikutega) kui ka hindamisküsimusi (hindamis- ja Likerti skaala). Avatud küsimuse puhul said vastajad võimaluse kirjeldada nende silmis ideaalset lasteaeda (lastevanemate küsimustikus) ning nende valmisolekut õpetamaks lähtuvalt mõnest alternatiivpedagoogikast (lasteaednike küsimustikus).

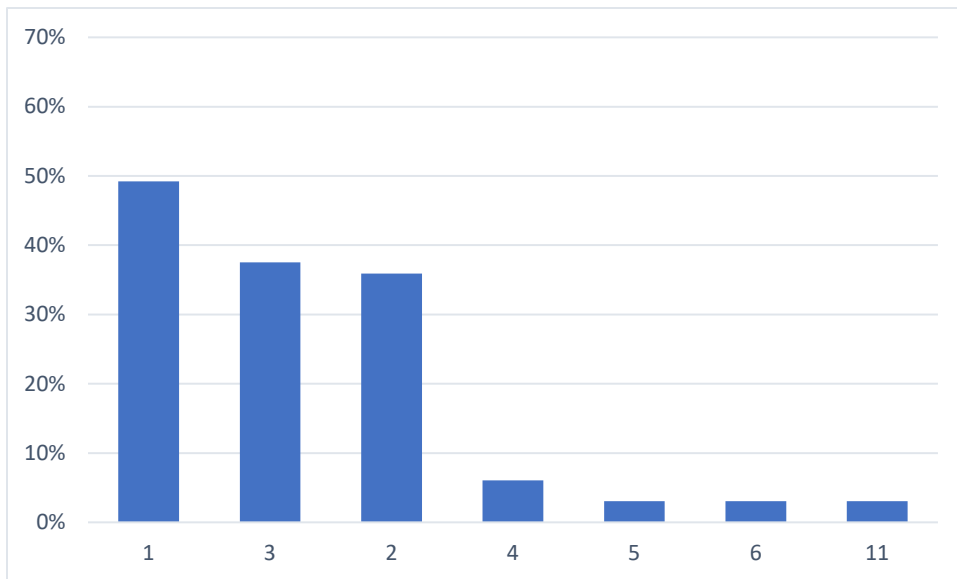
Tulemuste töötlemiseks kasutati MS Excel (2016) tabelitöötlusprogrammi. Autor kodeeris, töötles ja analüüsis andmeid, kasutades selleks summeerimist ja keskmiste arvutamist (% , keskmine hinnang). Samuti sorteeriti tulemused erinevate tunnuste alusel (nt vastaja kokkupuude lasteaiaga, olulised tegurid lasteaias valikul, erinevad pedagoogilised lähenemised jms) ja arvutati iga grupi kohta keskmised (% , keskmine hinnang).

2.2 Valimi kirjeldus

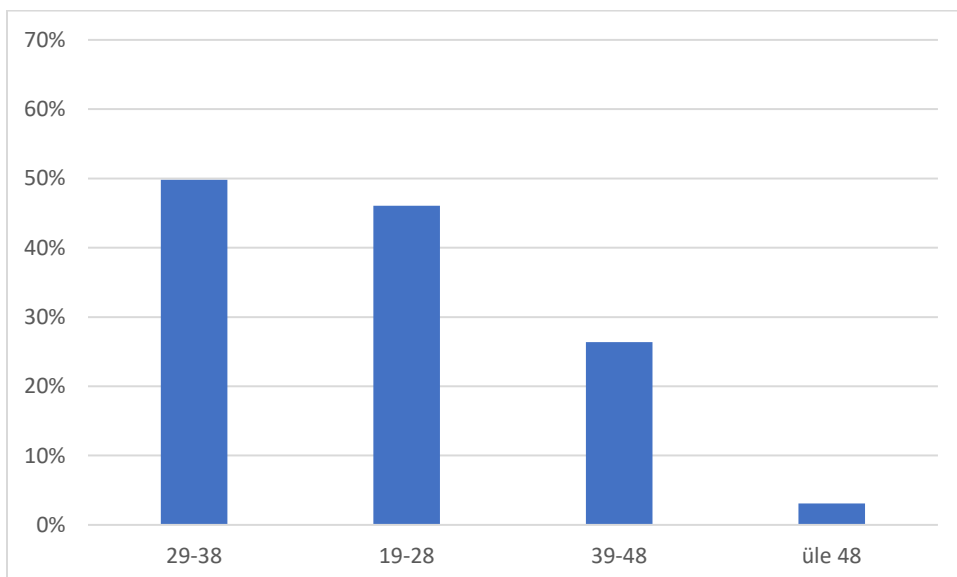
Uurimisküsimustest ja eesmärkidest lähtuvalt kuulusid valimisse:

1. Saare maakonnas elavad kuni 6aastaste laste vanemad, kusjuures Saaremaal oleks potentsiaalne vastajate arv 1499;
2. Saare maakonnas elavad ja töötavad lasteaednikud, kusjuures Saaremaal oleks potentsiaalne vastajate arv 308, Kuressaares 162.

Kokku saadi vastuseid lapsevanematele mõeldud küsimustikule 65, töötlemiseks sobilikud (korralikult täidetud) olid kõik vastused ehk 100%. Küsitletutest olid 89% naised ning vastanute keskmine vanus oli 31,4 eluaastat. Lähtudes uurimisküsimustest, jaotas autor vastajad laste arvu, lasteaiakogemuse ning sissetuleku järgi. Järgnevalt on toodud kokkuvõtte vastanute laste arvu (Joonis 1) ja vanuselise koosseisu (Joonis 2) kohta.

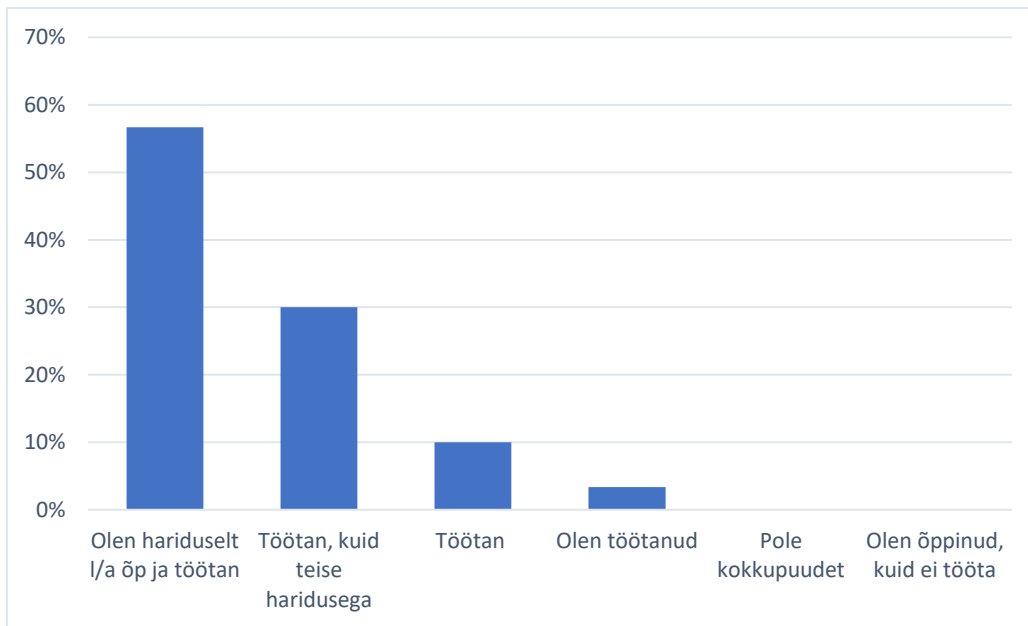

Joonis 1. Vastajate laste arv (% vastanutest)

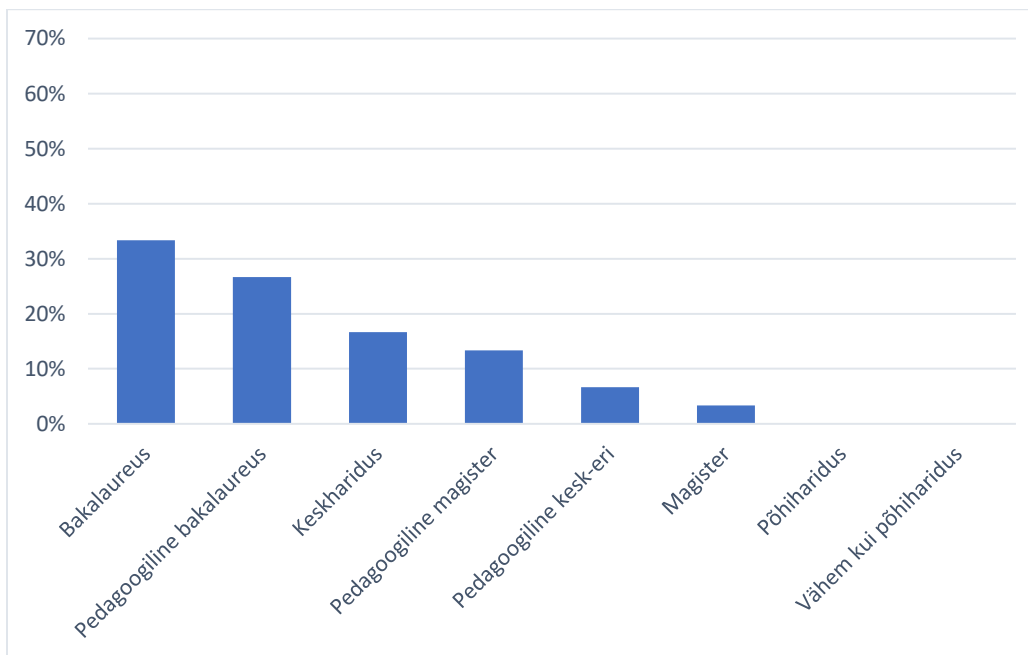

Joonis 2. Vastajate vanuseline koosseis (% vastanutest)

Lasteaednikele mõeldud küsimustikule saadi kokku vastuseid 30, millest sobilikud olid kõik ehk 100%. Lasteaednike küsimustikule vastasid ainult naised, mis tuleneb sellest, et teadaolevalt ei tööta Saaremaa lasteaedades ühtegi meest. Vastanute keskmine vanus oli 44,7 eluaastat. Lähtudes uurimisküsimustest, jaotas autor vastajad vanuse ning töökogemuse järgi. Järgnevalt on toodud kokkuvõtte vastanute seose lasteaiaga (Joonis 3) ja haridusliku jaotuvuse (Joonis 4) kohta.

Joonis 3. Vastajate jaotuvus seotuse järgi lasteaiaga (% vastanutest)

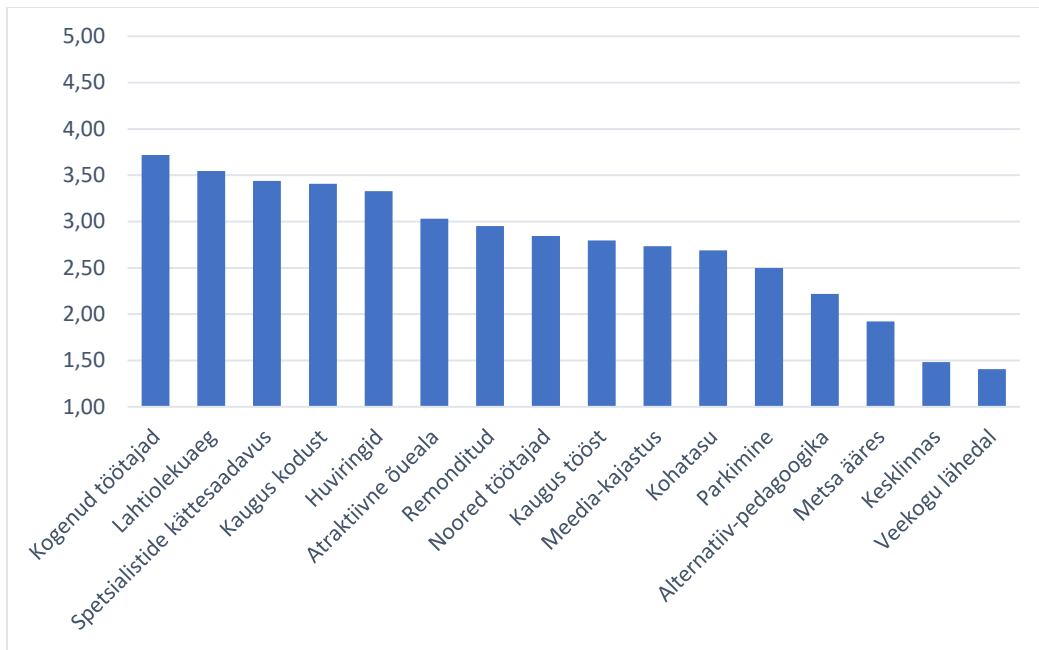

Joonis 4. Vastanute jaotuvus hariduslikult (% vastanutest)

3. UURINGU TULEMUSED

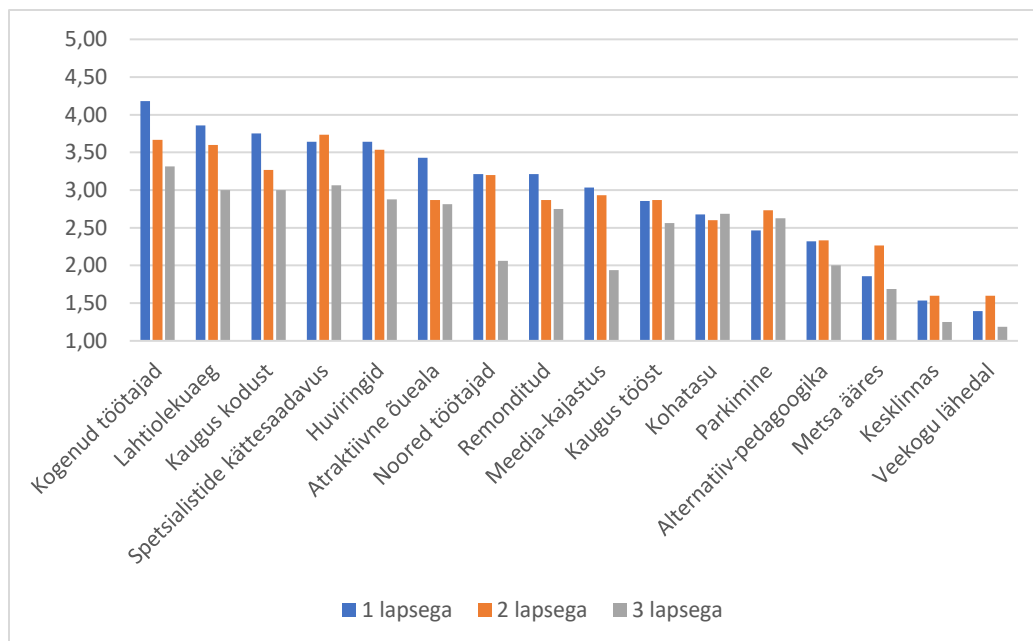
3.1 Millised on lastevanemate ootused lasteaiale

Vastajatele anti hindamiseks 16 tegurit, mis võiksid mõjutada autori arvates lasteaia valikut, kuid ükski neist ei olnud oluliselt kõrgema hinnanguga. Märkatava erinevuse piirina välja toodud 3,5 punkti ja enam said järgmised aspektid: kogenud töötajad (keskmine hinnang 3,7) ja lahtiolekuaeg (keskmine hinnang 3,5) (Joonis 5).

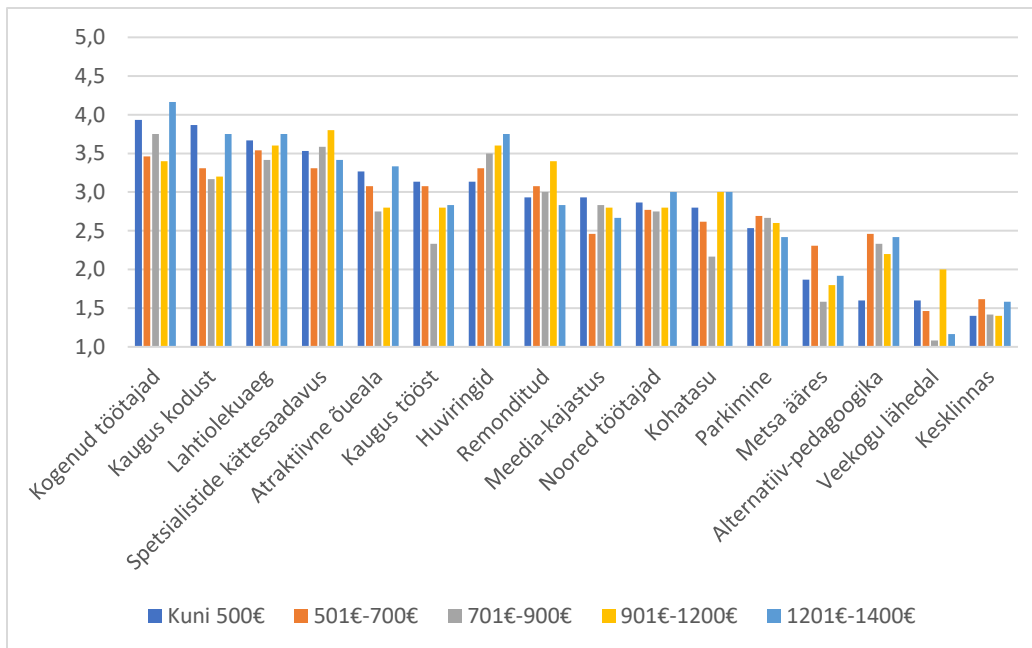
Joonis 5. Olulised tegurid lasteaia valikul (min 1, max 5)

Lapsevanemad peavad lasteaia kaugust kodust üheks olulisemaks (keskmine hinnang 3,4), kuid täiendavaid nõudmisi asukohale pigem ei seata. Küll aga osutus kolmest pakutud variandist kõige populaarsemaks see, et lasteaed võiks asuda metsa ääres, mis võimaldaks lastel palju looduses viibida ning tundma õppida erinevaid elukeskkondi.

Joonis 6. Lasteaia valikut mõjutavad tegurid erinevate laste arvuga peredes (min 1 – pole oluline, max 5 – väga oluline)

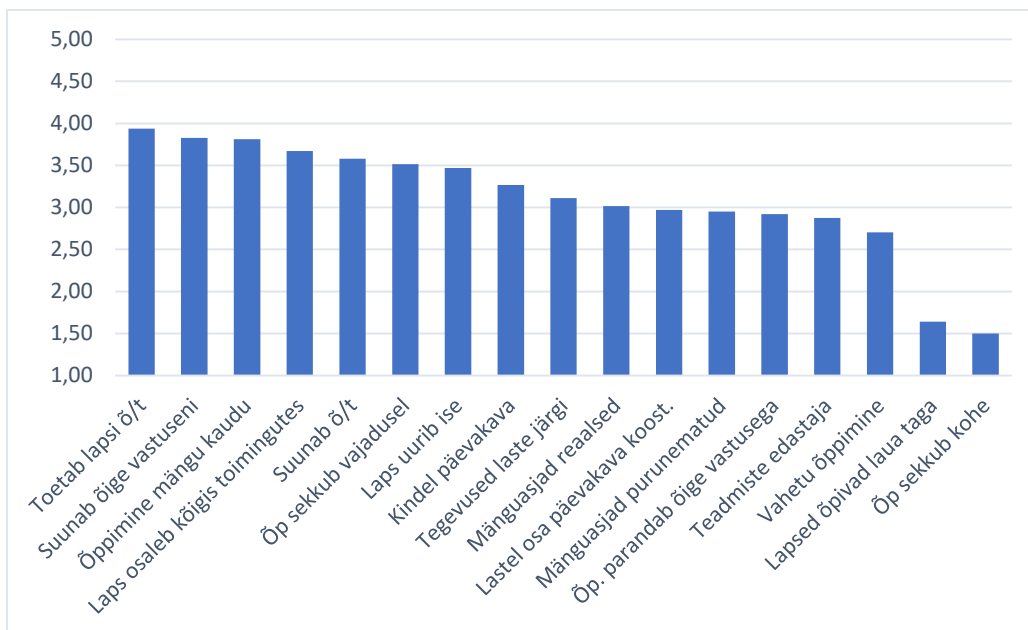
Olulisi erinevusi mõningate tegurite eelistamisel lasteaia valiku osas sõltuvalt laste arvust peres ei ole. Siiski on näha, et ühe lapsega peres peetakse atraktiivset õueala olulisemaks (keskmine hinnang 3,43) kui kahe (keskmine hinnang 2,87) või kolme (2,81) lapsega peredes. Kolme lapsega peredes peetakse oluliselt vähem tähtsaks ka positiivset meedia-kajastust (keskmine hinnang 1,94) kui ühe (keskmine hinnang 3,04) või kahe lapsega (keskmine hinnang 2,93) peredes. Tegurid, mis on saanud peaaegu võrdse keskmise hinde erinevate laste arvudega peredes vastajate poolt, on kohatasu (ühe lapsega vastanute keskmine hinnang 2,68, kahe lapsega vastanute keskmine hinnang 2,6, kolme lapsega vastanute keskmine hinnang 2,69) ja parkimisvõimalused (ühe lapsega vastanute keskmine hinnang 2,46, kahe lapsega vastanute keskmine hinnang 2,73 ja kolme lapsega vastanute keskmine hinnang 2,63).

Joonis 7. Lasteaia valikut mõjutavad tegurid sõltuvalt sissetulekust (min 1 – pole oluline, max 5 – väga oluline)

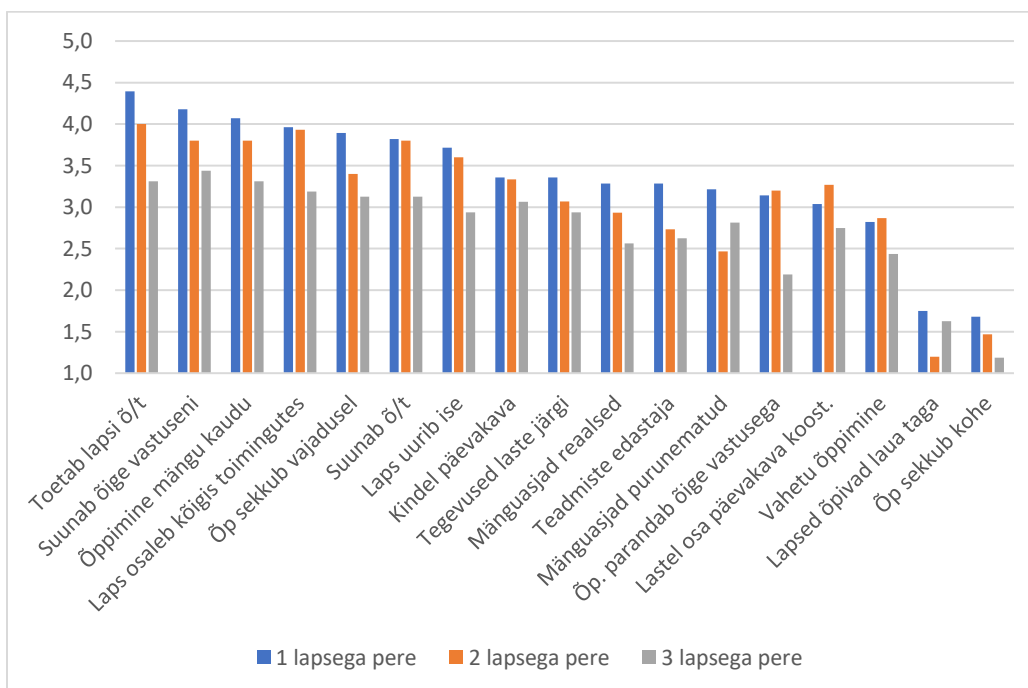
Jooniselt 7 on näha, et sissetulek ei mõjuta oluliselt lasteaia valikuga seonduvaid tegureid, enamike vastuste puhul ei ole märgata suuri erinevusi keskmise hinde osas vastajate sissetulekuid arvestades. On märgata, et kõrgeima sissetulekuga lapsevanemad hindavad teistest enam kogenud töötajaid ning lasteaia kaugust kodust, peaaegu sama keskmise hinde on andnud samadele teguritele ka väikseima sissetulekuga vastanud lapsevanemad.

Õpetaja tegevusest paluti hinnata väiteid, mis on koostatud autori poolt läbi töötatud materjalile tuginedes, sisaldades väiteid, mis käivad nii alternatiivpedagoogiliste meetodite (peamiselt lapsest lähtuv kasvatus) kui ka hetkel õppekava poolt ette nähtud ja tegelikkuses kasutatavate mooduste (täiskasvanust lähtuv ja lapsekeskne kasvatus) alla. Kõige kõrgemalt hinnati järgmisi väiteid – õpetaja toetab lapsi õppetegevuses, õppimine toimub läbi mängu, õpetaja suunab lapsi õige vastuseni ning laps osaleb kõigis toimingutes (sh voodi korrastamine, laua katmine jms) (Joonis 8).

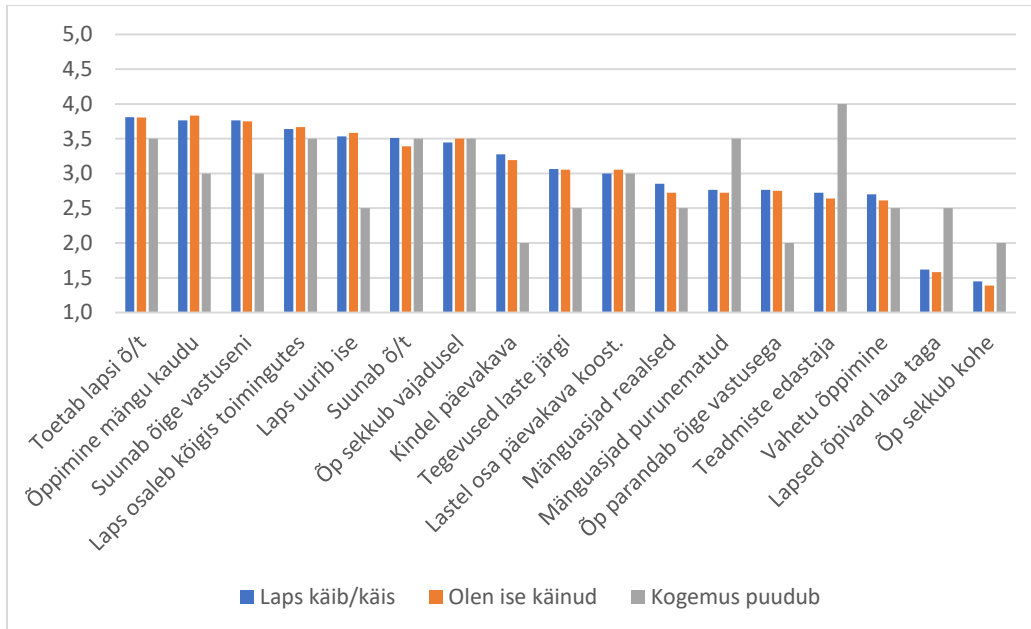
Joonis 8. Mil määral nõustute väitega (lapsevanemad) (min 1 – ei ole nõus, max 5 – väga nõus)

Alternatiivpedagoogikale omaseid tunnuseid, nagu laste toetamine õppetegevuses, õppimine mängu kaudu ning lapse õige vastuseni suunamine, hinnati veidi kõrgemaks kui teisi õpetamisega seotud tunnuseid. Lapsevanemad leiavad, et kindel päevakava on küll oluline, kuid lapsed võiksid saada osa selle koostamisest ning samuti võiks arvesse võtta laste valmisolekut ja muid ümberringseid faktoreid, nagu laste arv, meeleolu jne.

Joonis 9. Hoiakud lasteaiatõpetajate tegevusele sõltuvalt laste arvust peres (min 1 – ei ole nõus, max 5 – täiesti nõus)

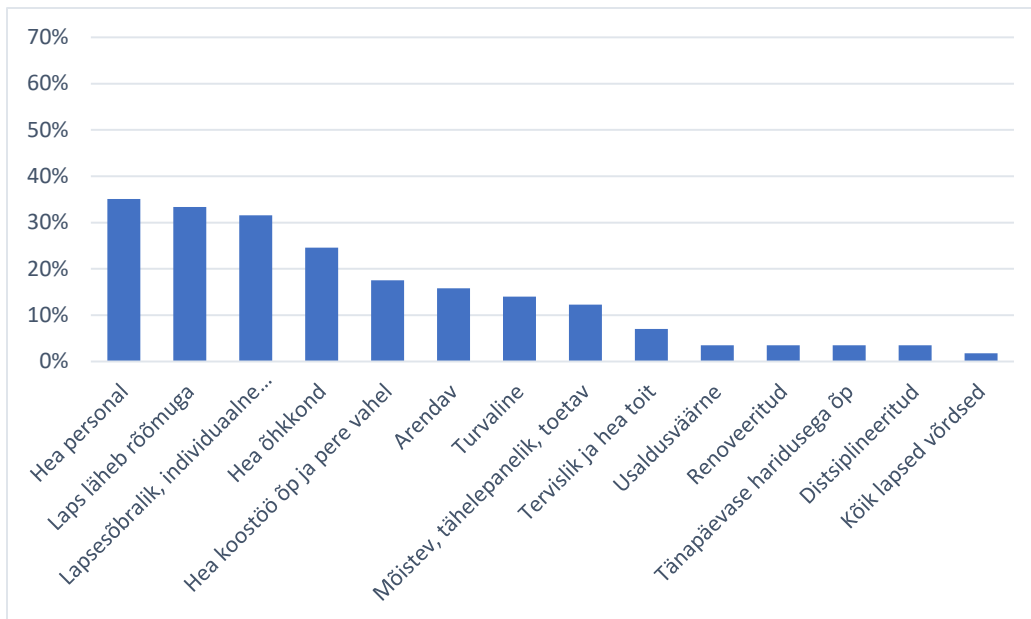
Olulist hinnangute erinevust on märgata ühe lapsega perede ja kolme lapsega perede vahel. Suurimad erinevused on näiteks väidete “õpetaja toetab last õppetegevusel” (ühe lapsega pere keskmine hinnang 4,39, kolme lapsega pere keskmine hinnang 3,31) ning “õpetaja parandab lapse eksimust õige vastusega” (ühe lapsega pere keskmine hinnang 3,14, kolme lapsega pere keskmine hinnang 2,19).

Joonis 10. Ootus lasteaiatõpetaja tegevusele erineva kogemuse puhul (min 1 – ei ole nõus, max 5 – täiesti nõus)

Sarnaselt hindasid etteantud väiteid pigem need vastanud, kellel on mingi kogemus lasteaiaga, eelnevas tabelis need vastanud, kelle laps käib/käis lasteaias või kes on ise käinud. Suurim erinevus tuli välja väite “õpetaja on teadmiste edastaja” juures (laps käib/käis lasteaias vastanute keskmine hinnang 2,72, ise lasteaias käinute keskmine hinnang 2,64, ilma kogemusega vastanute keskmine hinnang 4,0). Märgatavad erinevused kogemusega ja kogemusega vastanute vahel olid ka väidete “mänguasjad peaksid olema purunenematud ja kergesti puhastatavad” (laps käib/käis lasteaias vastanute keskmine hinnang 2,77, ise lasteaias käinute keskmine hinnang 2,72, ilma kogemusega vastanute keskmine hinnang 3,5) ning “õpetaja sekkub lapse eksimuse korral koheselt” (laps käib/käis lasteaias vastanute keskmine hinnang 1,45, ise lasteaias käinute keskmine hinnang 1,39, ilma kogemusega vastanute keskmine hinnang 2,0).

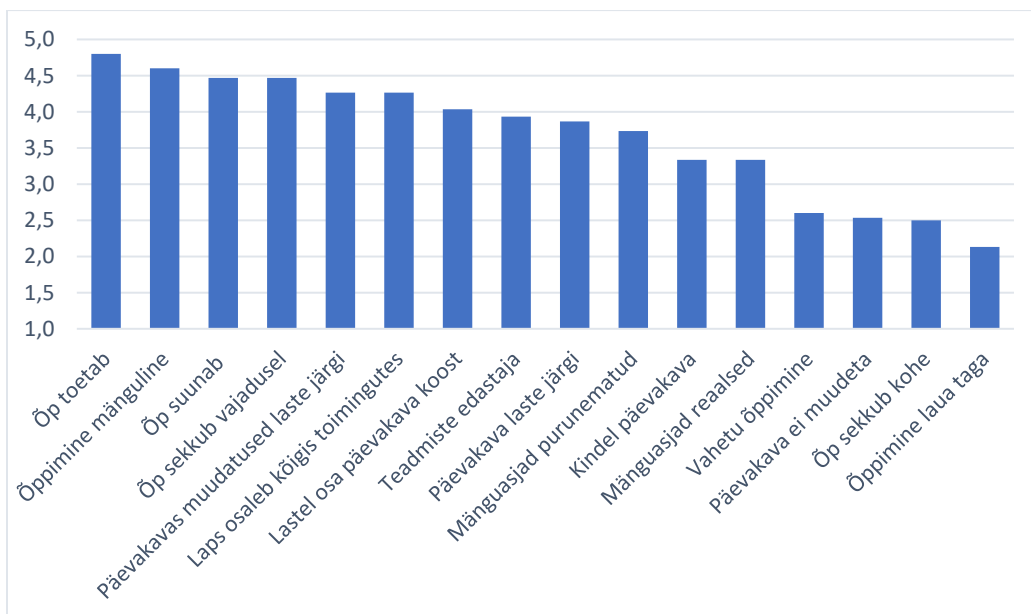
Vastajatel oli võimalik kirjeldada, milline on nende silmis ideaalne lasteaiad ning enim välja toodud tegurid taandusid personali kompetentsile ja olekule, millest tulenevalt valitseb vanemate arvates lasteaias hea ja lapsesõbralik keskkond, lähenetakse individuaalselt ning laps läheb sinna hea meelega (Joonis 11).

Joonis 11. Ideaalse lasteaia tunnused (% vastanutest)

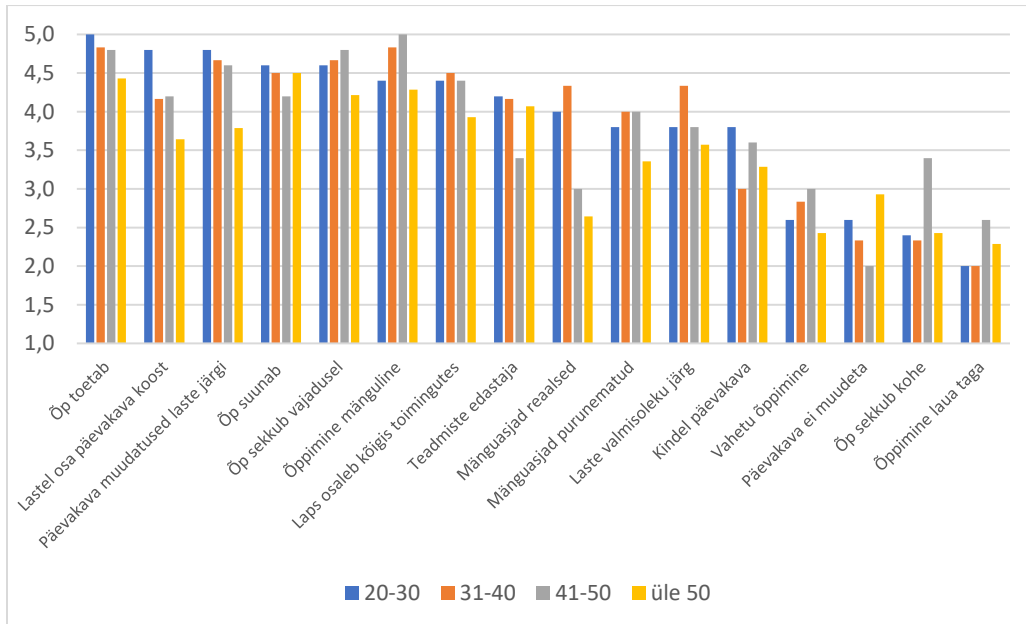
3.2 Saaremaal elavate ja töötavate lasteaednike valmisolek soovitud teenuse pakkumiseks

Õpetajatel paluti sarnaselt lapsevanematele hinnata nendele ette antud väiteid viiepunktskaalal, kus viis näitas täielikku nõusolekut ja üks mittenõusolekut. Väidete hindamisel on märgata sarnasusi õpetajate ja lapsevanemate seisukohtade vahel. (Joonis 12)

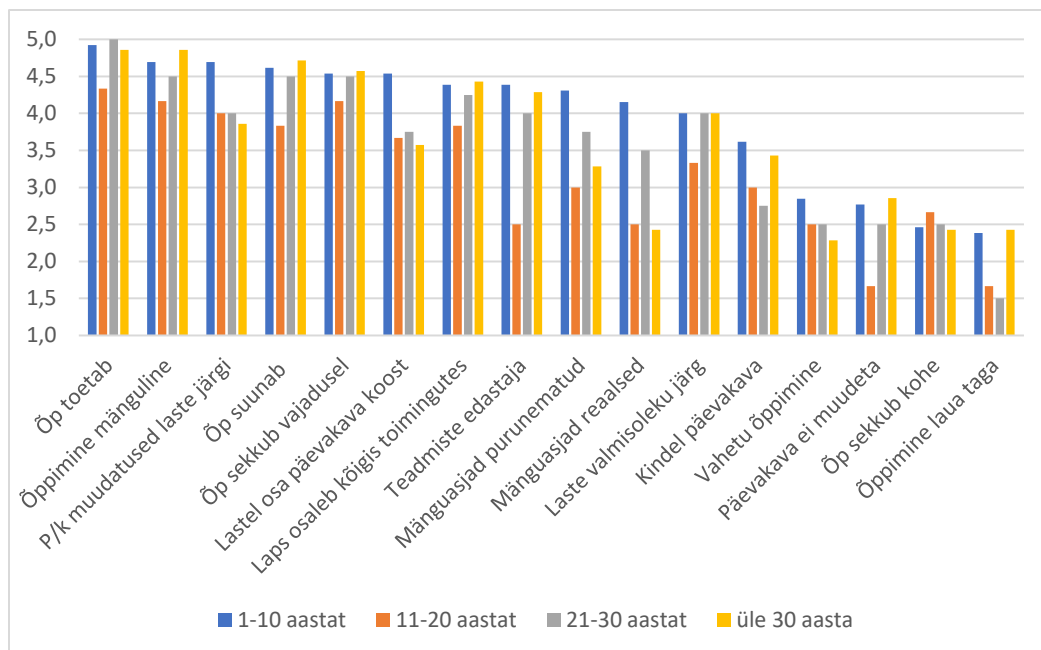
Joonis 12. Mil määral nõustute väitega (õpetajad) (min 1, max 5)

Sarnaselt lapsevanemate eelistustele on ka küsimustikule vastanud lasteaednikud hinnanud õpetaja rolliks õppetegevuses kõige kõrgemaks toetamise (keskmine hinnang 4,8), nad peavad oluliseks, et lastel oleks roll päevakava koostamisel (keskmine hinnang 4,0) ning õpetaja sekkumine laste tegevustesse ja eksimustesse ei peaks pigem toimuma kohe (keskmine hinnang 2,5), vaid vajaduse tekkimisel (keskmine hinnang 4,5).

Joonis 13. Nõustumine väidetega vanuselisel (min 1, max 5)

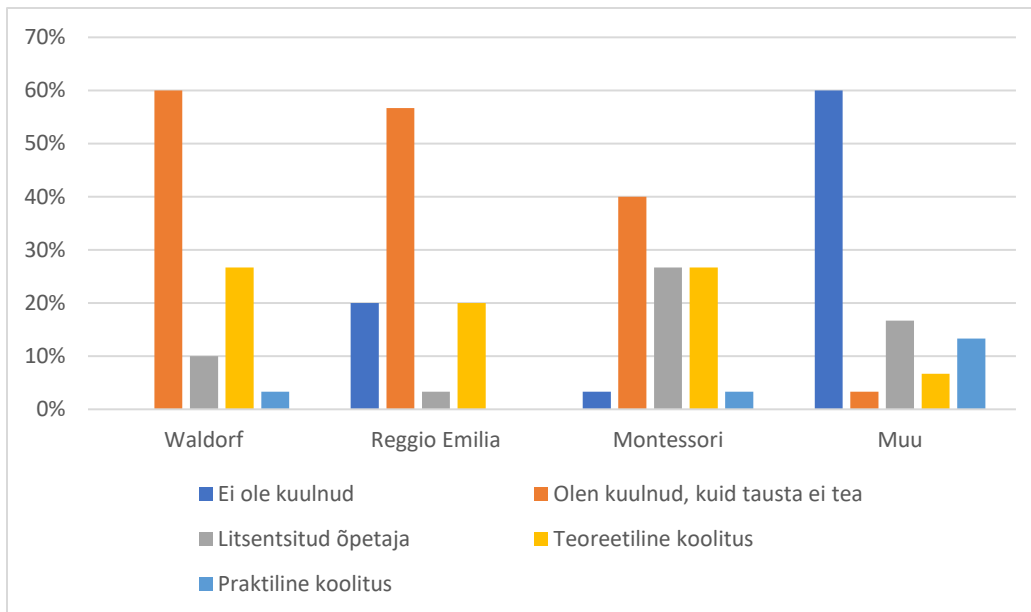
Kõige suuremat vastuste erinevust on märgata õpetajate puhul, kes kuuluvad vanuserühma 41–50. Suurim vahe tekib väite juures “õpetaja sekkub kohe”, kus ülejäänud vanusegruppide keskmine hinnang on 2,4 punkti, vanuserühma 41–50 hinnang samale väitele 3,4 punkti. Erinevust on märgata ka väite “õppimine toimub laua taga” juures, kus kahe vanema vanuserühma (41–50 ja üle 50aastased vastajad) hindasid oma nõustumist selle väitega kõrgemaks kui nooremad vastajad. Samasugust erinevust on märgata ka mänguasjade reaalsust puudutava väite juures.

Joonis 14. Nõustumine väidetega, arvestades töökogemust (min 1, max 5)

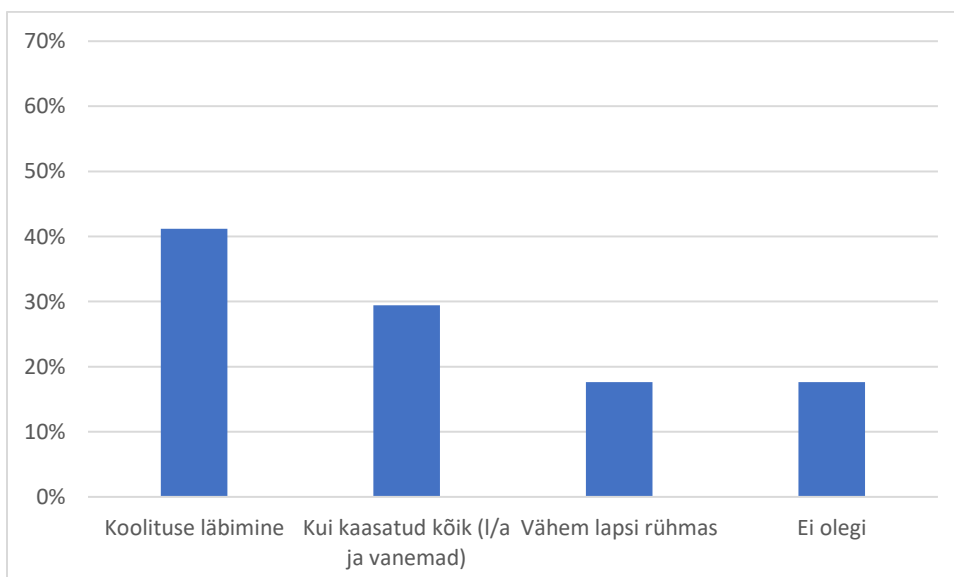
Pea kõikide väidete juures on märgata, et nende olulisust on kõrgemalt hinnanud õpetajad, kellel on kuni kümneaastane töökogemus lasteaias. Teistest töökogemuse põhjal moodustatud gruppidest oluliselt erineb enamike väidete juures rühm õpetajaid, kellel on töökogemust 11–20 aastat. Suurimat erinevust võrreldes teiste kogemusegruppidega on märgata näiteks väite “õpetaja on teadmiste edastaja” puhul, kus 11–20aastase kogemusega õpetajad on andnud keskmiseks hinnanguks 2,5 punkti, teiste kogemusegruppide hinnangud algavad alates 4,0 punktist.

Lasteaiaõpetajate hariduslik ettevalmistus mõnel alternatiivpedagoogilisel suunal on üprisiski madal. Kõige rohkem on läbitud koolitusi Montessori pedagoogika suunal, sellele järgneb Waldorf-pedagoogika. Variant “muu” juurde toodi välja kõige rohkem Hea Alguse metoodika. (Joonis 15)

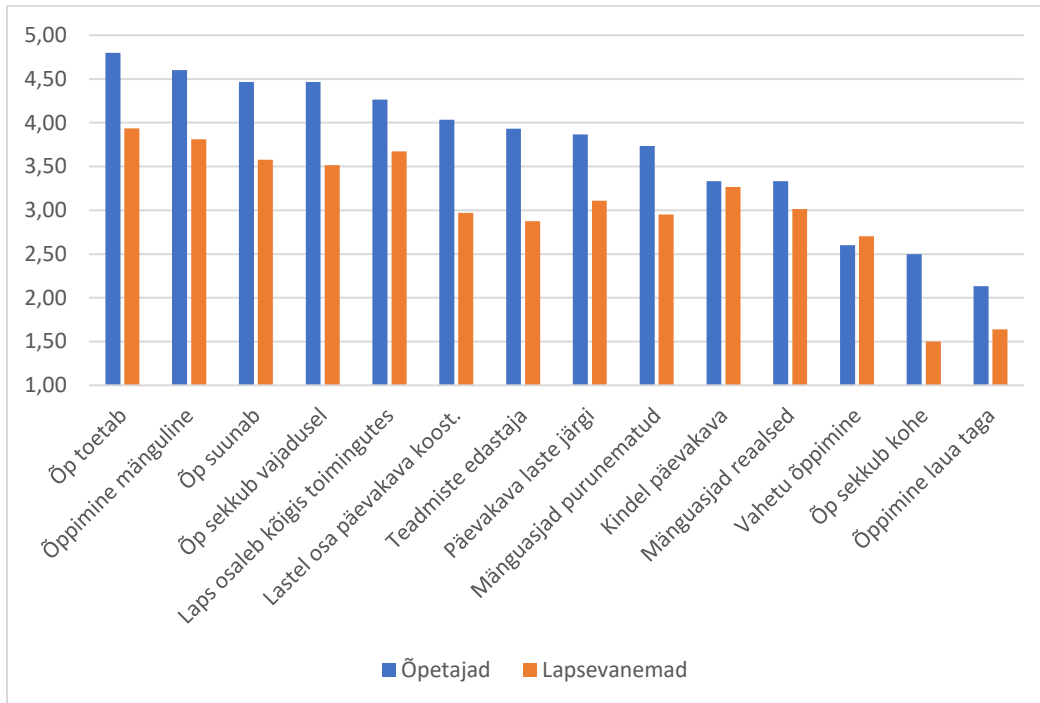
Joonis 15. Teadlikkus erinevatest alternatiivpedagoogika suundadest (% vastajatest)

Autor palus õpetajatel välja tuua, millistel tingimustel on õpetajad valmis mõnda alternatiivpedagoogika meetodit rakendama. Hariduslik ettevalmistus oli lasteaednike jaoks kõige tähtsam aspekt ning nagu eelnevalt jooniselt näha, on see ka teataval hulgal õpetajatel juba olemas. Lisaks toodi välja ka kõikide osapoolte kaasamine, st kogu maja personal lähtub meetodi eripäradest ning samasugune tegutsemine jätkub ka kodus, rühmas peaks olema vähem lapsi ning osa vastanutest polegi valmis selleks. (Joonis 16)

Joonis 16. Valmisolek alternatiivpedagoogika rakendamiseks lasteaiast (% vastajatest)

Alternatiivpedagoogika täies mahus rakendamiseks rühma töös on vajalik kõikide osapoolte kaasatus ning samade põhimõtete järgimine koduses keskkonnas. Kuna nende meetodite õppimine on pikk ja kulukas protsess, peab olema tugev motivatsioon ja tõsine selle pedagoogikasuuna austaja, et õpingud lõpuni viia ja neid edaspidi rakendada.

Joonis 17. Lapsevanemate ja õpetajate erinevused tunnuste hindamisel (min 1, max 5)

Samamoodi kui lapsevanemad peavad ka õpetajad õppimist läbi mängu väga oluliseks, kuid õpetajad hindasid selle olulisuse kõrgemaks (keskmine hinnang 4,6, lapsevanemate küsitluse vastuste keskmine hinnang 3,8). Õpetajad hindasid kõrgemaks väite, et mänguasjad peaksid olema purunematud ja kergesti puhastatavad (keskmine hinnang 3,7), lapsevanemate arvamus on mõlema variandi puhul võrdne (keskmine hinnang 3,0). Suurimaid erinevusi õpetajate ja lapsevanemate vahel on märgata väidete “õpetaja on teadmiste edastaja” ja “lastel on osa päevakava koostamisel” osas, kus mõlemal juhul on lapsevanemad andnud kõrgema keskmise hinnangu.

JÄRELDUSED JA ARUTELU

Uurimistulemustest selgus, et kuigi lapsevanemad ei pidanud oluliseks alternatiivpedagoogilise meetodi kasutamist lasteaias, siis nende eelistused lapse kasvatamisel ja õpetamisel on kaudselt seotud nende meetodite põhimõtetega. Näiteks väited „lapsed õpivad laua taga“ ning „õpetaja sekkub lapse eksimuse korral koheselt“ said märgatavalt madalama keskmise hinde kui väited „õppimine toimub mängu kaudu“ või „õpetaja sekkub vajadusel õige vastuseni suunamisega“. Põhjus, miks alternatiivpedagoogilise meetodi rakendamine lasteaias vanemate käest niivõrd madala hinde sai, võib tuleneda sellest, et ei teata sisu selle termini taga või tuntakse hirmu hariduse sildistamise ees. Täiskasvanust lähtuv kasvatus, kus laps on passiivne õppija ning õpetaja vahetu teadmiste edastaja, on oma aja ära elanud ning lapsekeskne ning lapsest lähtuv kasvatus- ja õpetamisstiil on leidnud ühiskonnas oma koha ning selline lähenemine lapsele on omane ka kõikidele teooriaosas käsitletud alternatiivpedagoogika suundadele. Lapsekeskse ja lapsest lähtuva kasvatuspopulaarsus on kasvanud osaliselt ka tänu Eesti haridussüsteemile, mis on juba võtnud ja võtab ka edaspidi üle elemente erinevatest alternatiivpedagoogilistest meetoditest ning nendest saavad üldised tavad.

Lasteaia valikut mõjutavad peamiselt lasteaia kaugus kodust, lahtiolekuaeg ning kogenud õpetajate olemasolu. Erinevate tegurite olulisust võrreldes erinevates vastajate gruppides selgus, et rohkema laste arvuga peredes, selle uuringu tulemuste põhjal enamasti kolme lapsega peredes, ollakse leplikumad erinevate mõjutegurite suhtes. Seda võib seostada kogemusega, mida vanemad on saanud seoses lasteaiaga eelnevate lastega ning esimese lapse puhul vanemate teadmatuse ja siira sooviga leida oma lapsele parim võimalik lasteaed.

Lapsevanemate oluliselt madalamat keskmist hinnet õpetaja rolli osas õppetegevuses võib seostada nende teadmatusega nende väidete tagamaast, nt ei mõisteta erinevust terminite „õpetaja suunab“ ja „õpetaja toetab“ vahel. Seda järeldust toetab ka Halliki Tammiste oma raamatu “Tarkus tuleb tasapisi” eessõnas, et *raamatu koostamise üheks probleemiks oli just terminite asjakohane kasutamine. Segadust tekitavad Eestis laialt kasutatavad mõisted „lapsekeskne lähenemine“ ja „lapsest lähtumine“ – mille poolest nad üksteisest erinevad, kui üldse erinevad?* (Tammiste, 2014, lk 9)

Lastevanemate jaoks on üheks ideaalse lasteaia tunnuseks individuaalne lähenemine lapsele. See on taaskord üks aspektidest, millel on tugev osakaal kolmel käsitletud alternatiivpedagoogika suunal. Harva tekib olukord, kus kaks last on samal ajahetkel samas arengustaadiumis, seetõttu on just alternatiivsetest meetoditest lähtuvalt oluline individuaalsus. (Tammiste, 2014) Selleks, et laps end lasteaias hästi tunneks ja sinna rõõmuga läheks, tuleb

arvestada tema kui isiksusega ning kogu rühmatöö toimimiseks on vajalik hea sisekliima ja lapsesõbralik personal.

Õpetajate puhul oli väidete hindamisel märgata nende vanusest tingitud eriarvamusi. Otseselt töökogemusega seda siduda aga ei saa, sest 75% tunnuste osas andsid sarnaseid hinnanguid nii 1–10aastase kui ka 30aastase töökogemusega õpetajad. Pigem võib vanusest tingitud eriarvamusi seostada sellega, et tegemist on erinevatest põlvkondadest inimestega. Ajaga on muutunud palju – ellusuhtumine, kombed ja käitumisnormid ning sellest tulenevalt ka mitmed õpetamisega seonduvad hoiakud ja tegevused. Lapsevanemate uuringu tulemused viitavad samuti sellele, et ei eelistata vanuselt nooremaid, vaid pigem erialaste kogemustega õpetajaid. Õpetajate valmisolek alternatiivpedagoogikast lähtuvalt lapsi õpetada jäi pigem selgusetuks. Arvestatav hulk vastanutest on läbinud mõne meetodi teoreetilise või praktilise koolituse, leidis ka neid, kes on litsentsitud õpetajad, kuid valmisolek selle meetodi järgi lapse õpetama hakata ei olnud oluliselt kõrge. Uuringu käigus selgus, et lisaks autori poolt ette antud kolmele alternatiivpedagoogika suunale on Saaremaal tegutsevate õpetajate seas mitmeid Hea Alguse meetodi koolitust läbinud pedagoogi. See võib olla tingitud sellest, et Kuressaare Pargi lasteaed juhindub just sellest meetodist oma õppekasvatustegevusi planeerides ja läbi viies ning selle jaoks on õpetajad läbinud erinevaid Hea Alguse nii teoreetilisi kui ka praktilisi koolitusi. Olenemata sellest, et õpetajaid osales uuringus vaid 30, oli nendest arvestatav hulk siiski läbinud kas teoreetilise või praktilise koolituse mõnel alternatiivpedagoogilisel suunal, mis näitab, et kui luua Kuressaarde eralasteaed, mis lähtub mõnest alternatiivsest meetodist, siis on vajalik arv õpetajaid teoreetiliselt olemas. Kuna sellise potentsiaalselt loodava eralasteaia näol on siiski tegemist pigem nišitootega, ei ole kohtade arv majas suur, mis omakorda vähendab vajaminevate töötajate hulka.

KOKKUVÕTE

Alushariduse omandamine annab lapsele tugeva baasi edaspidisteks õpinguteks ja eluks üldiselt – ta on omandanud vajalikud teadmised ja oskused, mis näitavad ta koolivalmidust ning ta on sotsialiseerunud teiste omaealiste seas. See on üks mitmetest põhjustest, miks alusharidus, vaatamata sellele, et see pole Eestis kohustuslik, on niivõrd populaarne. See, millise lasteaia kasuks lapsevanem otsustab, on väga individuaalne ning sõltub kogemuste olemasolust ja ootustest.

Uurimistöö eesmärk välja selgitada eralasteaia käivitamise võimalused, lähtudes lastevanemate ja lasteaednike ootustest ja valmisolekust, sai täidetud. Selgus, et lapsevanemate soov on kui mitte päris rangelt määratletud alternatiivpedagoogikast lähtuv lasteaed, siis vähemalt teatavaid elemente kasutav alusharidusasutus. Vaid mõnede meetmete rakendamine lapse kasvatamisel ja õpetamisel mõjub lapse arengule hästi.

Nende ootused laste õpetamisele ja kasvatamisele kodus väljaspool näitavad väga selgelt, et soovitakse alternatiivpedagoogikale omast lähenemist, kuid tõenäoliselt ei mõisteta tähendust selle termini taga või ehk kardetakse haridust kuidagi sildistada. Siiski on näha, et kogu haridussüsteem liigub aina enam selles suunas, et võetakse üle elemente erinevatest meetoditest ning rakendatakse neid n-õ tavalistes haridusasutustes. Praeguseks on seda juba mingil määral tehtud ning tehakse ka edaspidi.

Peamiselt on lastevanematele oluline, et lapsed saaksid areneda omas tempos ning õpetaja oleks selle protsessis pigem toetaja ja suunaja, et õppimine toimuks mängu kaudu ja lisaks võtaksid lapsed osa igapäevatoimingutest. Need on aga taaskord lähenemisviisid, mis on ühiskonnas heakskiidu saanud just tänu alternatiivsetele õpetamismeetoditele.

Turu suurust arvestades uut lasteaeda Kuressaare linn praegusel hetkel ei vaja – kohad on enamasti kõikidele soovijatele tagatud. Kui aga siiski võtta ette teekond uue lasteaia loomiseks, tuleb rõhku panna pigem just sisule. Lähtuvalt uurimisküsimusest, millist lasteaeda Saaremaa piirkonna lapsevanem edaspidi ootab, tuli uuringus välja, et oluline on, et majas töötaksid kogenud ja lastesõbralikud õpetajad ning õpetamisstiil oleks vähemalt lapsekeskne, kuid eelistatult siiski lapsest lähtuv. Lastel lastakse olla lapsed – peamiselt mängitakse, lastakse lastel ise uurida ja avastada, õpetaja teevad õppimise nende jaoks põnevaks ning kaasavad neid piisavalt kõikidesse igapäevategevustesse, et nendest kasvaksid haritud ja teistega arvestavad maailmakodanikud. Konkreetse alternatiivpedagoogilise suuna nime andmine sellele asutusele ei ole oluline, see võib pigem tekitada võõristusst. Samas tuli esile ka vajadus tegeleda erinevate eripedagoogiliste lähenemiste ja lapsevanemale sobivas

vormis selgitustööga. Teine uurimisküsimus, kas on piisavalt lasteaednikke, kelle jaoks on rahuldustpakkuv erialane töö sarnane lapsevanema ootustele, leidis kinnitust. Õpetajate ja lastevanemate arvamused õpetamise ja kasvatamise osas kattusid paljuski ning see on üheks hea koostöö aluseks.

KASUTATUD KIRJANDUS

- Allikvee, K.-K. (2018). *Montessori pedagoogika - mis see on?* Kasutamise kuupäev: 27. veebruar 2020. a., allikas Eesti Montessori Ühing: <https://www.montessorieesti.ee/et/blogi/teooria/111-montessori-pedagoogika>
- Alusharidus. (2019). Kasutamise kuupäev: 27. veebruar 2020. a., allikas Eurydice: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/early-childhood-education-and-care-24_et
- Carlgrén, F. (1992). *Vabaduskasvatus: Rudolf Steineri pedagoogika*. Eesti Õppekirjanduse Keskus.
- Edwards, C. P. (2002). *Three Approaches from Europe: Waldorf, Montessori, and Reggio Emilia*. Kasutamise kuupäev: 26. veebruar 2020. a., allikas <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED464766.pdf>
- Eesti Antroposoofiline Selts. (kuupäev puudub). *Waldorfpedagoogika*. Kasutamise kuupäev: 25. veebruar 2020. a., allikas Antrpsoofia: <http://antroposoofia.ee/waldorfpedagoogika/>
- Eesti Montessori Ühing. (kuupäev puudub). *Kodune keskkond*. Kasutamise kuupäev: 25. veebruar 2020. a., allikas Eesti Montessori Ühing: <https://www.montessorieesti.ee/et/montessori/kodus/kodune-keskkond>
- Eesti Vabade Waldorfkoolide ja -lasteaedade ühendus (kuupäev puudub). Kasutamise kuupäev: 25. veebruar 2020. a. <http://xn--waldorf-hendus-nsb.ee/asutused/lasteaed>
- Eesti Vabade Waldorfkoolide ja -lasteaedade Ühendus. (2011). Käsiraamat Waldorfkooli lapsevanemale. Allikas: <https://waldorfkool.info/Failid/kasiraamat.pdf>
- Himma, M. (20. juuni 2017. a.). *Lasteaiaõpetajad peavad õpetust lapsekeskseks, kuid uuring näitab muud*. Kasutamise kuupäev: 27. aprill 2020. a., allikas Novaator: <https://novaator.err.ee/603117/lasteaiaopetajad-peavad-opetust-lapsekeskseks-kuid-uuring-naitab-muud>
- Ilves, K., & Heinsar, J. (2013). *Laste heaolu*. Tallinn. Kasutamise kuupäev: 25. veebruar 2020. a., allikas http://www.lastekaitseliit.ee/wp-content/uploads/2011/04/Laste_heaolu_sisu-1.pdf
- Kinos, J., & Pukk, M. (2010). *Lapsest lähtuv kasvatus*. Tallinn: Ilo.
- Kulderknup, E. (2009). *Lapse arengu hindamine ja toetamine*. Tallinn. Kasutamise kuupäev: 25. veebruar 2020. a., allikas https://oppekava.innove.ee/wp-content/uploads/2015/07/Lapse_areng_Alusharidus.pdf

- Madise, I. (1992). *Montessori pedagoogika*. Tallinn: Harjumaa Hariduse Arenduskeskus.
- Manigo, C. (2016). *The Lived Experiences of Parents and Their Perceptions of Preschool in One Neighborhood in Eastern Virginia*. Virginia. Kasutamise kuupäev: 11. mai 2020. a., allikas https://vtechworks.lib.vt.edu/bitstream/handle/10919/79629/Manigo_CC_T_2016.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Mikser, R. (2013). *Haridusleksikon*. Eesti Keele Instituut.
- Montessori pedagoogika*. (kuupäev puudub). Kasutamise kuupäev: 25. veebruar 2020. a., allikas Eesti Montessori Ühing: <https://www.montessorieesti.ee/et/montessori/pedagoogika/montessori-pedagoogika>
- Nugin, K., & Õun, T. (2017). *Õppe- ja kasvatustegevus lasteaias*. Tartu: AS Atlex.
- Powell, J. (2020). *Preschool Parents' and Teachers' Perspective of Learning Through Play*. Florida. Kasutamise kuupäev: 30. aprill 2020. a., allikas <https://pdfs.semanticscholar.org/1221/46383f4d21d5107d1aab6de209432c8bfee6.pdf>
- Koolieelse lasteasutuse seadus 1999 RT I 1999, 27, 387. Kasutamise kuupäev: 25. veebruar 2020. a. Loetud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/77275>
- Savason, T. Koolivalmiduse saavutamine loovuse arendamise abil. (2008) Tuuling, L. *Lapsevanem ja õpetaja lapse arengu toetajana: mõtteid lapsevanematele ja õpetajatele*. (lk 111). Tallinna Ülikool.
- Stoudt, A. (kuupäev puudub). Reggio Emilia Approach. Kasutamise kuupäev: 26. veebruar 2020. a., allikas <https://www.scholastic.com/teachers/articles/teaching-content/reggio-emilia-approach/>
- Tammiste, H. (2014). *Tarkus tuleb tasapisi*. Tartu: AS Atlex.
- Themas, A et al (2015). *Alushariduse ja lapsehoiu uuring*. Tartu Ülikooli sotsiaalteaduslike rakendusuuringu keskus RAKE. Kasutamise kuupäev: 11. mai 2020. a., allikas https://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/Uudised_pressiinfo/alusharidus_ja_lapsehoiu_uuring_2015.pdf
- Tuuling, L. (2009). Mäng ja õppimine. Kasutamise kuupäev: 30. aprill 2020. a., allikas <https://www.tlu.ee/opmat/rk/2009/Lehte%20Tuuling%20-%20RKA6022%20M%E4ng%20ja%20lapse%20areng/6.%20teema/MANG%20JA%20OPPIMINE.pdf>
- Uudelt, K., & Rikson, K. (20. november 2010. a.). *Koolivalmidus*. Kasutamise kuupäev: 11. mai 2020. a., allikas Lasteaed: <https://www.lasteaed.net/2010/11/20/koolivalmidus/>

Varul, S., & Almann, S. (2010). Kohaliku omavalitsusüksuse tegevus alushariduse korraldamisel. rmt: S. Almann (Toim.), *Aegade dialoog kasvatuses II* (lk 74). Tallinn: Tallinna Pedagoogilise seminari publikatsiooni

LISA 1. Alternatiivpedagoogikate lühiülevaade

Waldorfpedagoogika on individuaalset lähenemist toetav meetod, kus igal lapsel võimaldatakse areneda omas tempos. Õppekava koosneb lisaks tavatundidele erinevatest intellektuaalsete-kognitiivsete ja käsitöolis-praktiliste oskuste arendamist soosivatest ainetest. Olulisel kohal on orgaaniline ja arengut soosiv keskkond. Rudolf Steiner tõi oma välja töötatud õppe- ja kasvatusmeetodisse sisse uuendusi, mis on tänapäeval tavaline osa ka üldhariduskoolides, nt segaklassid, st koos ühes ruumis õpivad poisid ja tüdrukud, kuid ka erineva sotsiaalse päritolu ja akadeemilise oskusega lapsed. Samuti numbrilise hindamise asendumine individuaalselt iga lapse kohta koostatud iseloomustusega ja istumajätmise vältimine. *Waldorfkooli eripära oli ja on ka kooli ja lastevanemate ning lastevanemate omavaheline tihedam suhtlus ja koostöö.* (Waldorfpedagoogika)

Oma filosoofias on Maria Montessori järginud Jean-Jacques Rousseau, Heinrich Pestalozzi ja Friedrich Fröbeli lähenemist, kes rõhutasid lapse sisemist potentsiaali ja tema võimet areneda vabaduse ja armastuse õhkkonnas. Montessori eelkäijad ei pidanud veel lapseõlve inimelu iseseisvaks osaks, Montessori aga nägi lapseõlve kui "inimsuse teist külge". (Lillard, 1988, viidatud Tammiste, 2014: 150)

Maria Montessori oli veendunud, et lapses on olemas sisemine arenguprogramm. (Tammiste, 2014: 150) Montessori pedagoogika laseb lapsel oma loomulikus tempos areneda ning kannustab olema teadmistejanune. Lapseõlvel on lapse elus oluline osa, see on aeg, kus omandatakse ja arendatakse sotsiaalseid oskusi. Montessori meetod on lapsest lähtuv, mis nii mõnegi jaoks võib tunduda jäik ja keeruline, aga selle eesmärgiks on last suunata olla iseseisev. (Eesti Montessori ühing, Tammiste, 2014)

Reggio Emilia pedagoogikas on kesksel kohal inimene ja talle individuaalselt lähenemine, arvesse võttes tema võimeid ja potentsiaali erineval tasemel. Väga populaarne on projektõpe, mis eesmärgistatakse ja seotakse õppekavaga, kuid sellesse panustatakse palju aega ning pühendumust. Taaskord on tegemist lapsest lähtuva pedagoogikaga, kus õppe- ja kasvatustegevuse keskmes on laps, õpetajale jääb toetaja roll, kusjuures oluline ei ole tulemuste kiire saavutamise. Õppimine on pikk protsess, mis hõlmab endas suures osas koostegemist ja mängu, mistõttu on õppimine vabatahtlik. Sundimine toob enamasti kaasa ebameeldivaid tundeid, kuid teadmiste omandamine on tulemuslik läbi positiivsete emotsioonide. Kogu ümbritsev keskkond luuakse koos lastega, nende isiksusi arvesse võttes. (Edwards, Gandini, Forman, 1995, Puurula, 1997, Rinaldi, 1994, viidatud Tammiste 2014)

Reggio pedagoogikas nähakse last kui teadlast, kes uurib maailma. (Rinaldi, 1994, viidatud Tammiste, 2014: 185)

LISA 2. Küsimustik lapsevanematele

Tere, armas lapsevanem!

Aitäh, et olete leidnud oma pisikese vägilase kõrvalt aega täita minu küsimustikku.

Vastates järgnevale küsimustele annate oma panuse, et laste lasteaiaelu oleks huvitav, arendav, vanemate ootustele vastav.

Küsitlus on anonüümne ning sellele vastamine võtab aega umbes 10 minutit. Tulemusi kasutatakse ainult üldistatud vormis.

Mina olen Kristina Liiv, Tallinna Tehnikaülikooli Eesti Meremajanduse keskuse III kursuse ettevõtluse tudeng. Uuring valmib lõputöö raames.

Aitäh!

1. Mitu alla 1,5aastat last Teil on?

0 1 2

2. Noorima lapse vanus kuudes

1 kuud 2 kuud 3 kuud 4 kuud 5 kuud 6 kuud

7 kuud 8 kuud 9 kuud 10 kuud 11 kuud 12 kuud

13 kuud 14 kuud 15 kuud 16 kuud 17 kuud 18 kuud

3. Kuidas organiseerite lapse hoidu?

Lastehoid Lastesõim Lasteaed Vanavanemad Lapsehoidja

Olen ise lapsega kodus (täpsustage)

4. Milline on Teie isiklik kogemus lasteaiaiga?

Laps käib/käis lasteaias Töötan lasteaias Sõbra/tuttava laps käib lasteaias

Olen ise lasteaias käinud Kogemus puudub

.....(täpsustage)

5. Juhul kui hakkate lasteaeda oma lapsele valima, siis mis on valimisel Teie jaoks oluline.

	1 pole oluline	2	3	4	5 väga oluline
Kohatasu suurus					
Kaugus kodust					
Kaugus töökohast					
Asub mere vm veekogu lähedal					
Asub metsa vm sarnase ääres					
Asub kesklinnas					
Head parkimisvõimalused					
Remonditud maja					
Õuealal palju atraktsioone					
Kogenud töötajad					
Noored töötajad					
Meedias positiivselt kajastatud					
Eripedagoogide jt spetsialistide kättesaadavus					
Lahtiolekuaeg					
Huviringide kättesaadavus					
Alternatiivpedagoogika suunaline (Waldorf, Reggio Emilia, Montessori vms)					

6. Juhul kui hakkate lasteaeda valima, siis mis määral olete nõus järgmiste väidetega

	1 pole üldse nõus	2	3	4	5 täiesti nõus
Õpetaja on eelkõige teadmiste edastaja					
Õpetaja suunab õppetegevuse kulgu					
Õpetaja toetab lapsi õppetegevustes					
Õpetamisega on tegemist siis, kui lapsed istuvad laudade taga.					
Õppimine toimub läbi erinevate mängude/mängulises vormis					

Õpetaja annab teadmisi edasi otse suheldes – õpetaja räägib, lapsed kuulavad					
Lapsed uurivad ja otsivad ise vastuseid					
Tegevused lasteaias toimuvad paika pandud päevakava järgi					
Lastel on roll päevakava koostamisel					
Tegevused lasteaias toimuvad laste valmisoleku järgi					
Laps võtab osa kõigist toimingutest, sh voodi korrastamine, laua katmine					
Lapsed ei tohi eksida, õpetaja sekkub koheselt					
Õpetaja jälgib lapsi eemalt, sekkub vajadusel					
Õpetaja korrigeerib lapse eksimust õige vastusega					
Õpetaja suunab last oma eksimust parandama, andes juhised õige vastuse leidmiseks					
Mänguasjad jm vahendid peavad olema purunematud ja lihtsalt puhastatavad					
Mänguasjad jm vahendid peavad olema võimalikult reaalsed					

7. Mis lapse vanuses (aastates) plaanite lapse lasteaeda panna?

Noorem kui 1,5 aastat 1,5 2 3 4 5 6 Ei

plaanigi

8. Kirjeldage, milline on Teie silmis ideaalne lasteaed?

.....

Ja nüüd mõned küsimused vastaja kohta (andmete töötlemiseks vajalikud)

9. Teie sugu

Naine Mees

10. Teie vanus (Vastus täisaastates)

.....

11. Mitu last Teil kokku on?

.....

12. Teie haridustase (kõrgeim omandatud)

Vähem kui põhiharidus Põhiharidus Keskharidus (sh kutsekeskharidus)

Bakalaureuse/rakenduskõrgkooli haridus Magistriharidus

.....(täpsustage)

13. Elukoht

Linn Linnast kuni 10km Linnast 10-20km

Linnast rohkem kui 20km

14. Neto sissetulek inimese kohta (leibkonnas)

Kuni 500€ kuus 501€-700€ kuus 701€-900€ kuus 901€-1200€ kuus

1201-1400 € üle 1400€.....

Siia võite veel lisada mõtteid, mida sel teemal peate oluliseks lisada/jagada

.....
.....

Tänan!

LISA 3. Küsimustik lasteaiaõpetajatele

Tere, armas õpetaja!

Teie kui eksperdi arvamus on oluline, et lasteaiaelu oleks huvitav, arendav ning õpetajate soove arvestav.

Küsitlus on anonüümne ning sellele vastamine võtab aega umbes 5 minutit.

Küsimustik on anonüümne, tulemusi kasutatakse töödeldud vormis.

Mina olen Kristina Liiv, Tallinna Tehnikaülikooli Eesti Meremajanduse keskuse III kursuse ettevõtluse tudeng ning antud uuring valmib lõputöö raames.

Aitäh, et olete leidnud aega minu küsimustiku täitmiseks!

1. Missugune on Teie kogemus seoses lasteaiaõpetajaks olemisega?

Olen hariduselt lasteaednik ja töötan lasteaias

Töötan lasteaias, kuid olen omandanud teise hariduse,

.....(täpsustage) Töötan

lasteaias, (täpsustage kellena)

Olen õppinud/õpin alushariduse pedagoogikat, kuid ei tööta sel alal Olen

töötanud lasteaias,(täpsustage kellena) Pole

kokkupuudet (täpsustage)

2. Mitu aastat töökogemust Teil lasteaiaõpetajana on? (Vastus täisaastates)

.....

3. Kuidas hindate praegust töökorraldust lasteaedades?

	1 väga halb	2	3	4	5 väga hea
Lahtiolekuaeg					
Täiskasvanute arv rühmades					
Õpetajate tööaegade kattuvus					
Töötajate hariduslik ettevalmistus tööks					

Päevakava korraldus					
Palk					

4. Milline on Teie kokkupuude erinevate alternatiivpedagoogiliste suundadega?

	Olen läbinud praktilise koolituse	Olen läbinud teoreetilise koolituse	Olen litsentsitud õpetaja	Olen kuulnud, kuid tausta ei tea	Ei ole kuulnud
Waldorf-pedagoogika					
Reggio Emilia					
Montessori					
.....(täpsustage)					

5. Millistel tingimustel oleksite ise valmis alternatiivpedagoogikast lähtuvalt lapsi õpetama?

.....

6. Missugused väited kirjeldavad Teie arvates head lasteaiaõpetajat?

	1 pole üldse nõus	2	3	4	5 täiesti nõus
Õpetaja on teadmiste edastaja					
Õpetaja suunab õppetegevuse kulgu					
Õpetaja toetab lapsi õppetegevustes					
Õppetegevused toimuvad tavaliselt laua taga					
Õppetegevused toimuvad läbi mängu / mängulises keskkonnas					
Õpetaja annab teadmisi edasi vahetult – õpetaja räägib, lapsed kuulavad					
Tegevused lasteaias toimuvad paika pandud päevakava järgi					
Lastel on roll päevakava koostamisel					
Tegevused lasteaias toimuvad laste valmisoleku järgi					
Päevakavas muudatusi ei tehta, kui pole selleks tungivat vajadust					

Päevakavas tehakse muudatusi laste olukorda (tuju, aktiivsus, laste arv) arvestades					
Laps võtab osa kõigist toimingutest, sh voodi korrastamine, laua katmine					
Lapse eksimuse korral õpetaja sekkub kohe					
Õpetaja jälgib lapsi eemalt, sekkub vajadusel					
Mänguasjad jm vahendid peavad olema purunematud ja kergesti puhastatavad					
Mänguasjad jm vahendid peavad olema võimalikult reaalsed					

Ja nüüd mõned küsimused vastaja kohta (vajalikud andmete töötlemiseks)

7. Teie sugu

Naine

Mees

8. Teie vanus (täisaastates)

.....

9. Teie haridustase (kõrgeim omandatud)

Vähem kui põhiharidus

Põiharidus

Keskharidus (sh

kutsekeskharidus)

Bakalaureus/rakenduskõrgharidus

Pedagoogiline bakalaureus

Magistriharidus

Pedagoogiline magistriharidus

Pedagoogiline kesk-eri

Tänan!